

Фото О. Литвиненка

Українське село після феодалів

Стор. 4

Всеукраїнське товариство "Просвіта" опонує Д. Табачнику

Стор. 7

До свята рідної мови

Стор. 8

Родинний портрет Киянченків

Стор. 12

Добровільні пожертви

"На Кобзареву Церкву":

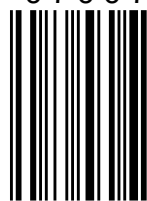
МБФ "Українська Родина"

Р/р № 26045200145101

в Подільській філії АКБ "Київ",
МФО 320401 ЗКПО 21709106

07007

4 820095 780016

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕМІЯ

На яких ріках вершимо свої круги нині ми, проглядаючи шлях, млиний від несправдливих прогнозів наших політологів, бо дійсність у вікні така ж відмінна від шоу-версій на телеекрані, як ошатна, в сніжно-білому поясі зими Володимирська гірка і зчорніле крижане місиво, яке витягують на міські тротуари безцеремонні водії дорогих авто. Бо на головній вулиці столиці лише під'їзди для людей ділових і заможних: банки, офіси, ресторани, бутіки та казино. Ну, ще якась книгарня, як крихітний заповідник столиці культурної та два летовища для польотів душі у музичний вирій — Національна музична академія і Національна філармонія. Ось там, у Колонному залі ім. Лисенка і слухали ми могутню музику могутнього народу. Пишу це не титульними літерами, бо вони в назві концерту, і про це далі. А я означую це як сталий і визнаний факт — таки маємо могутню музику, звуковий літопис і вищий духовний вимір нашої історії. Всеукраїнське товариство "Просвіта" представляє на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка 2007 року в галузі виконавського мистецтва три вокально-симфонічні цикли, створені Олександром Жигуном, Віктором Скоромним і Віктором Здоренком. Творча робота спрямована на стимулювання діяльності сучасних українських композиторів до написання великих музичних форм (кантати, ораторії), які і визначають рівень культури народу. Дивовижно, як один концерт представив через твори таких різних авторів історичну ретроспективу і духовний досвід людства в контексті українського вибору. "Могутня музика могутнього народу" — ця назва означила весь проект. Народна академічна хорово-капела "Почайна" Національного університету "Киево-Могилянська академія" виконала разом із Державним естрадно-симфонічним оркестром України симфонію-реквієм

ПРОРОК НА РІКАХ НАШИХ

Левка Ревуцького "На ріках круг Вавилону", шосту частину з музичного циклу "Могутня музика могутнього народу" Олександра Яковчука "Тридцять третій..." і ораторію "СТАБАТ МАТЕР" Алемдара Караманова з музичного циклу "Новітня українська духовна вокально-симфонічна музика". Три вокально-симфонічних цикли засвідчили блискуче виконавське мистецтво Олександра Жигуна, Віктора Скоромного та Віктора Здоренка. Аранжування для симфонічного оркестру симфонії-реквієму "Тридцять третій...", яке зробив відомий український композитор Віктор Степурко, увиразнило емоційно-проникливу, збагачену новітніми музичними засобами партитуру твору. Симфонія-реквієм розповідає про страшний злочин тоталітарного режиму проти українського народу, та автори знайшли форми і засоби, щоб не тільки передати глибинні почуття великої драми, а й висловити віру в незнищенність України.

Симфонія-реквієм "На ріках круг Вавилону" Левка Ревуцького — переспів Псалма 136, одного з найпатрістичніших у Шевченковому циклі "Давидові псалми" (1845 р.). Бо поет написав про трагедію народу, який, потрапивши у чужоземне ярмо, не хоче нізачо зректися своєї пісні — єдиного титулу своєї нації, її власного самоусвідомлення, написав, аби це було повчальною притчею для свого народу, щоб зміцнити національну гідність своїх сучасників і віру в грядущє звільнення.

Знаковою подією стало виконання ораторії "СТАБАТ МАТЕР" Алемдара Караманова. Цикл "Новітня українська духовна вокально-симфонічна музика" — культурне явище, можливе лише в наш час. Адже створення і виконання українськими митцями духовної вокально-симфонічної музики до отри-

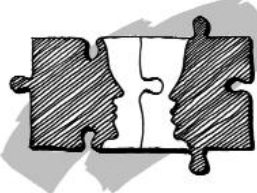
мання незалежності України переслідувалося державою і Церквою. До циклу увійшло шість музичних програм: "Літургія сповідницька", "Богородичні догмати", "Ораторія "Киево-Могилянська академія" Віктора Степурка, меса "Страсті Ісуса Христа" Олександра Козаренка, "Реквієм", "Стабат матер", "Симфонічне Євангеліє "Звершилося" Алемдара Караманова. Всі програми створені на канонічні духовні тексти. Зокрема основою твору Алемдара Караманова стала поезія Якопоне-да Тоді, XIII століття. Це оповідь про Пієту Матері, яка страждає за свого Сина.

*За гріхи свого роду
Бачить Ісуса в муках,
І побитого батогами.
Бачить свого милого сина,
Що вмирає у відчаї,
Відпускаючи душу.*

Мати, як джерело любові, як шлях кожної спасенної душі (читаймо і кожного народу) через хресні муки прийти "до переможних пальмових гілок". Тому так велично звучить кода цього незвичайного, барокового за багатством і розмаїтістю виражальних засобів твору. Довго не встигали оплески переповненої зали Національної філармонії і не хотілося розходитися. Ніби музика цього вечора ще раз об'єднала нас. Аж Олександр Жигун виголосив промову про шляхи, на які має вивести український народ власний Пророк. На наших ріках круг нашого Вавилону. Хто ж Він, Пророк на наші часи? Чому не поставав в уяві жоден конкретний образ сучасного політикуму. Швидше це сконденсований, енергетичний сплав творчих енергій незнищенної нашої культури. МОГУТНЯ МУЗИКА МОГУТНЬОГО НАРОДУ!

Валентина ДАВИДЕНКО

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 806 645 грн. 00 коп.

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Спочатку були козаки — вільні, українські. Й не лише на Запоріжжі, а по всьому краю. Може, не всі знають, що кріпацтво з'явилося в Україні аж на 200 років пізніше, ніж у Росії. Наприкінці XVIII століття його ввела Катерина II, зруйнувавши Запорізьку Січ, — останній оплот вольності. Та й у наступні десятиліття, аж до скасування кріпацтва, в Україні було багато незакріпачених селян. Далі десятиліття реформ, у тому числі на фініші імперії: столипінська, селянська, яку прем'єр-міністрові Петру Столипіну не дали завершити, застреливши його, жовтневий переворот, і головний лозунг революції — “Землю — селянам!”. Головний, бо Росія на 90 % була селянською країною.

Лозунгу вистачило десь на 10 років по громадянській війні. 1929 рік — початок колективізації, яка завершилася голодомором.

ВІД ФЕОДАЛІЗМУ — ДО РИНКУ

Коли в 1991 році Україна проголосила незалежність, їй довелося проходити два становлення водночас. Національне — побудову держави. І соціальне, економічне — перехід від так званого соціалізму до ринкової економіки. У сільському господарстві до ринку довелося переходити від феодалізму: дуже вже нагадував колгоспний лад оту середньовічну формуцію (повне закріпачення, безкоштовна праця, навіть відсутність паспортів у селян).

Через 60 років після колективізації почалася деколективізація: селянин знову мав стати господарем на своїй землі. Триває вона вже півтора десятиліття. Загальне враження: ніде в нашій державі немає такого хаосу, туману, беззаконня і розграбування, як на селі. Ні в прихвизованій промисловості, ні в гуманітарній сфері, при всьому безладі, який є й там.

Вісім років йшла “розкачка”. Переломним став грудень 1999 року: Указ Президента Кучми про докорінне реформування аграрного сектору. Треба було передати селянинові землю і майно. Пригадую бурхливі, а часом сонні останні колгоспні збори 90-х років по селах. “Деколективізація” могла завершитися буквально за годину. Миттю приймалося рішення з двох пунктів. Перший — розпустити колгосп імені Леніна (Калініна, Жданова, Крупської, Молотова, “Більшовик”, “Зоря комунізму”, в кращому разі — “Україна” чи просто “Зоря”). Пункт другий: об'єднатися в колективне господарство часто під тією ж назвою. Зайшовши до зали клубу феодальним колгоспником, селянин виходив із неї вільним начебто землевласником.

Насправді все було значно складніше. Лише одиниці наважувалися вийти зі своєю землею і майном в “одноосібники”. Решта зморених колгоспами престарілих селян знову зливали своє землевласництво до купи.

ПОПИ Й ІНША АБРАКАДАБРА

Село Лукашівка — неподалік від Чернігова. Колись, ще у 50-ті, як і в багатьох невеликих селах, тут був свій колгосп. Згодом “укрупнили”, приєднали до села Анисова. Після згаданого Указу Президента Лукашівське відділення колгоспу знову стало самостійним. Реформували в СВК “Лукашівський”, цебто “сільськогосподарський виробничий колектив”. Проіснував він усього рік. У 2001 році чергова трансформація — в ПОП “Лукашівка”. Це вже “приватне орендне підприємство” О. Голінського. Весною 2003-го ПОП, по суті, банкрутує і передає Лукашівку СТОВ “Відродження”. СТОВ — це “сільгосптовариство з обмеженою відповідальністю”.

Ну й що з цих пертурбацій? А ось що. З одної “фірми” до іншої кочували не просто папери, а ціле колишнє колгоспне село. Лише дві сім'ї лукашівців із двохсот наважилися одразу ж вийти з колгоспу і господарювати самостійно. Про них — далі. А що ж саме кочувало?

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ДЕКОЛЕКТИВІЗАЦІЇ

Перше — кочувала земля. Восьмий рік триває те, що ми звемо “приватизація землі”. Вона практично розділена. Розпайована. Потім приватизована. Не будемо довго говорити, наскільки все це було зроблено справедливо. Колективізувати, загарбати у 30-х роках державі було набагато простіше. Із землею стільки безладу, а безлад із майном у стократ більший. Можна, звісно, коротко згадати, як із трьох із лишком тисяч гектарів лукашівської землі розпайовували всього 800 гектарів. А решта — це землі запасу Анисівської сільради, до якої входить село. З них величезні площі гуляють, заросли бур'янами.

Але із землею простіше. Її можна було якось розпайовувати, розділити. А потім селяни одразу ж здали цю землю в оренду у СВК, тоді вона автоматично перекочувала в оренду в ПОП, СТОВ.

Чи не розріжеш корову на хвіст і копита. Якщо хтось виходив із колгоспу, йому ще могли виділити частку майна в натурі — якусь сівалку чи перехняблений зерноскладик. Усім іншим майно розпайовувалося не в натурі, а умовно. Усе добро оцінили, на всіх розділили, розпайовали на майнові паї. А далі? А далі, точно так, як землю, селяни передавали все, що на ній стоїть, в оренду тим же СВК, ПОП, СТОВ і т. ін. З колосальною різницею, на відміну від землі: майно це так і продовжувало залишатися (як колись колгоспне) колективним. Тобто нічим. Значить, об'єктом розграбування. Як і сталося в Лукашівці.

БУРХЛИВІ ЗБОРИ

На фініші четвертого року господарювання в Лукашівці СТОВ “Відродження” 26 січня селяни провели загальні збори. Як пайовики, власники землі й майна, яке орендує СТОВ, ухвалили кардинальне рішення: розірвати орендні стосунки з “Відродженням”. Керівникові СТОВ В. Хропатову було запропоновано забиратися із села “зі своєю свитою”. Згідно з рішенням зборів, усе майно, яке ще не розікрадене, передається в тимчасове управління сільському фермерському господарству “Напо-

що село стало, по суті, нічим. Існує якась напівміфічна комісія з розпаювання і виділення майна, створена позаторік на подібних зборах селян. Перед нею? Вона не є якоюсь юридичною особою, якоюсь зареєстрованою організацією. Керівник СТОВ потроху відбивався на зборах від запитань. Але справжні баталії попереду. Селяни постановили створити комісію, яка має прийняти від СТОВ здане йому в оренду майно. Яке саме? Яке вціліло? Ні, твердять лукашівці: те майно, яке Хропатий приймав від свого попередника О. Голінського, від його ПОП.

Запрошений людьми приватний юрист, який багато чого роздумував селянам на зборах, відверто сказав: можливо, будуть ще попереду й суди, буде робота й правоохоронним органам. Принаймні в одному із сіл юрист уже другий рік допомагає селянам “розгрібати” аналогічний безлад із майном, причому було вже кілька судів, і порушено три кримінальні справи.

Один лише приклад: як це Лукашівка позбулася тракторного парку? Попередник Хропатового О. Голінський узяв кредит. Заставою вписав майбутній урожай. Не вродило. А банк повинен забрати кредит, ще й з відсотками. Приїхала виконавча служба, описала й

могла лише підтвердити мені, що безсила щось зробити з цим пограбуванням села в останні роки. Нічим не міг зарадити і ще вищий гість, заступник начальника районної держадміністрації. Хіба що порадити (як, до речі, і юрист) об'єднуватися селянам у спілку власників сільгоспмайна.

Втім, коли треба, влада дає про себе знати. І саме оце СТОВ, і В. Хропатий з'явилися у селі за сприяння попередньої районної влади. “Привезли як kota в мішку”. Це вже зовсім як колись привозили з райкому партії голову колгоспу.

Яка взагалі тут роль влади, особливо виконавчої? Ми колись критикували так звані районні сільгоспуправління. Десятки управлінь керували колгоспами, вчили мужика, як орати й сіяти. Це, звісно, дурниці. Але чи не інші крайнощі зараз? Чим займаються збережені й по сьогодні сільгоспуправління? “Координацією”? То, може, краще створити сильну групу юристів, враховуючи правовий бардак в українському селі?

ЩО Ж ДАЛІ?

А далі село спробують врятувати два місцеві фермери. Про Ткаченка я вже згадав. Другий фермер — Сергій Коробко. З ним і відбулася розмова.

— У мене й спеціальності аграрної немає. Служив понадстроково в армії, коли розвалився Союз. А як почалися ці переміни в селі, повернувся до матері в Лукашівку. Боляче було дивитися, як грабують, розкрадають село. Мій вихід із колгоспу односельці сприйняли дуже вороже, агресивно. До речі, при виході з колгоспу мені взагалі не дали майнового паю. Постарався голова, який і зараз головує в одному із сіл і все говорить: “Оце вам незалежність України”.

Який поворот долі! Тепер саме Сергієві разом із Ткаченком односельці довірили рятувати село. Коли селяни разом із фермерами розберуться з майном, видворять із села горе-СТОВ, вони планують передати землю і майно в оренду фермерам, кому хто забажає. Може, справді об'єднавшись в якусь організацію, спілку власників.

А десятки й сотні Лукашівок на Чернігівщині, тисячі в Україні так само болючо проходять шлях від соціалістичного феодалізму до нормального життя. Чи допоможе їм нарешті Українська держава, фундаментом якої є село? Не декларативним “Роком села” (саме під час Року села Лукашівку мало не добили), а по-справжньому.

— Та у нас тут — золоте дно, якби розумно господарювати, — зітхнувши, сказала одна із селянок.

За Десною — Чернігів, маківки давніх соборів і труби промислових гігантів. Не глушина якась.

А в Лукашівці в центрі світить ребрами розбитий клуб, який уже не підлягає реставрації. Падає на голови дітям електричний стовп біля школи. Неопалювані магазини. Негазифікована школа на 34 учні, яку, як і десятки інших шкіл Чернігівщини, деякі мудреці від влади так і хочуть закрити.

— Нічого, будемо поправляти справу, — скупі посміхнувся Сергій Коробко. — Не таке бувало, коли з 14-річним сином ночами на добитому комбайні молотив на прохання односельців їхні городи, щоб звести кінці з кінцями.

Сергій саме обіцяв голові сільради, на її уклінне прохання, що днями обов'язково виділить трактора і завезе до школи дрова...

• **Петро АНТОНЕНКО**

На фото автора — символ українського села: колись це звалося — клуб.

Значно складніше з майном. Відтоді, як тисячі років тому наші пращури перейшли від ЗБИРАННЯ того, що виростає, до його ВИРОЩУВАННЯ, при землі з'явилося МАЙНО. Дерев'яна соха, кінь і так всі наступні тисячоліття. На початку третього тисячоліття нашої ери МАЙНО селян Лукашівки, як і інших сіл, означало — тваринницькі ферми, зерносклади, тракторний стан, сільгосптехніка і аж до сільського клубу, до хомути і віжок у бригаді.

Як же в Україні, і в Лукашівці в тому числі, держава ділила серед селян це майно? Так, як записали в своїх законах чотири попередні парламенти, в своїх постановах — десять урядів. Парламенти й уряди, в яких усі ці 15 років верховодили вчорашні соціалісти і комуністи або перелицьовані з них конокради-мафіози. Але й правда: як розділити 10 тракторів на 200 дворів? Не розбереш же по гвинтику.

рівське”, тобто фермеру Григорію Ткаченку.

Що зумовило цей переворот? Селян допекло. Занепад Лукашівки відбувався і за всіх попередніх трансформацій колишнього колгоспу, а в останні 4 роки, при СТОВ, село просто покотилося в прірву.

Керівникові СТОВ В. Хропатову довелося пояснювати на зборах не лише те, чому за оренду земельних паїв селяни отримали по кілька десятків кілограмів плюсклого вівса. Значно бурхливішими були запитання щодо майна. Де трактори? Де корови? Де корівники?

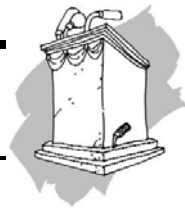
Цікаво, що за нашими законами керівник СТОВ узагалі б міг не відповідати на ці запитання. Плюнути й піти зі зборів. Кому конкретно відповідати? Якому саме селянинові, за яку саме гайку, колесо чи лист шиферу? Майнові відносини настільки ефемерні, заплутані,

забрала 6 тракторів. Як повідомив мені фермер Г. Ткаченко, 6 тракторів, у тому числі “Кіровець”, оцінили в 7 тисяч гривень. Майже як велосипеди. Дивна річ: під кредит по Україні записують у заставу не своє майно — трактори, худобу, будівлі. І це під контролем держави?

Кричали селяни на зборах і про те, як Хропатий віддавав в оренду сусіднім селам лукашівські луги і як на цьому наживався. Як розпродавав усе, що можна. А останньою краплею, що переповнила терпіння, стало пограбування одного з корівників. Це вже зовсім незадовго до зборів. З нього повірили на металобрухт навіть рейки кріплення.

А ЯК ЖЕ ВЛАДА?

А ніяк. Була на зборах і взагалі добре знає ситуацію в селі голова Анисівської сільради. Але вона

ХРОНОГРАФ

Рубрику веде доктор
історичних наук, професор
Юрій ШАПОВАЛ

МАЛАНЮК

Фебричний фебруар.
Грипа, і ангіна,
І дещо ще. Він лютим
зветься в нас.

Та все ж, як вибух, десь прорветься днина
І, як шаблока, сонце вдарить в час.

І золоті литаври будуть бити.
Зі зморщок мартя злізе сірий грим.
Воскресне раптом беззіль забитий,
І мури хмар зруйнує перший грим.

Сина автора цих слів я зустрів у чеському містечку Подебради, де свого часу знаходилась Українська Господарська Академія. Сина звали Богдан Маланюк, а батька Євген Федосійович Маланюк. Розмова з паном

Богданом була довга, я розпитував про його батька, про його творчість, про еміграційне життя. Інженер за фахом, пан Богдан намагався якнай докладніше розповісти мені про те, що знав. А найбільше мене цікавило, чому Маланюк-старший не дозволяв собі ніяких сантиментів до його батьківщини, до України?

Немає вже пана Богдана з його поясненнями, 16 лютого 1968 року помер у Нью-Йорку Євген Маланюк. А от його твори залишилися і вперше почали друкуватися в Україні 1989 року. Залишилися рядки про Україну.

Лежиш, розпущто, на розпущті,

Не знати — мертва чи жива.

Де ж ті байки про пута куті

Та інші жалісні слова?

Хто гвалтував тебе? Безсила,

Беззладна, н'яна і німа,

Неплодну плоть, убоге тіло

Давала кожному сама.

Мізерія чужих історій

Та сльози н'яних кобзарів,

Всією тучністю просторів

Повія ханів і царів.

Коли я перше це прочитав, подумав: “Легко йому отак писати звідти”. Потім, поцікавшись його біографією зрозумів, наскільки це було нелегко. Народився Маланюк 110 років тому — в лютому 1897 року на Кіровоградщині. Закінчив Кіровоградське реальне училище, потім вчився в Петроградському політехнічному інституті. Був мобілізований до армії під час Першої світової. Закінчивши Київську військову школу, служив командиром роти 2-го Туркестанського стрілецького полку.

1917 рік став етапним у його долі. Маланюк робить вибір і служить як старшина армії Українській Народній Республіці. У 1920-му, коли армія УНР зазнає поразки, він опиняється в Польщі, згодом переїздить до Чехо-Словаччини, яка за президента Масарика надала притулок багатьом українцям. Маланюк закінчив гідротехнічний відділ згаданої вже Подебрадської академії, але уславився як український поет “празької школи”. А в школі цій були Юрій Дараган, Олекса Стефанович, Оксана Лятуринська, потім Олег Ольжич, Олена Теліга.

Під час Другої світової Маланюк переїхав до Німеччини, а звідти — до США. Він працював у Нью-Йорку інженером і там же, як він писав, у “каньйоні божевільного Бродвею”, пішов із життя. Поховали його в містечку Баунд Брук, у штаті Нью Джерсі на українському цвинтарі.

Приїхавши якось туди і поклавши квіти на Маланюкову могилу, я згадав його вірш, у якому він докоряє Павлові Тичині, колишньому прихильнику УНР, авторові “Соняшних кларнетів”, а потім совєтському класику:

Від кларнета твого пофарбована дудка осталась, —

В окривавлений жовтень ясна обернулась весна.

Один літературознавець з-за кордону, який зустрічався з Тичиною в Києві, розповів, що Павло Григорович підтвердив правоту слів Маланюка: “Від кларнета мого пофарбована дудка осталась. Всі мені кадили, а він один сказав мені правду”.

Втім, сказав не лише Тичині. У Маланюка є вірші, в яких він звертається до Анни Ахматової, Миколи Зерова, Миколи Хвильового та інших. Ну, гаразд, тут “пофарбована дудка”, а в еміграції? Там така сама “дудка” без землі, про яку пишеш і яку не можеш побачити.

Маланюк це розумів. Як розумів історію, про яку часто писав.

Купив цей час фальшивою ціною:

Ісходом, втечею, роками болю й зла.

А треба було впасти серед бою

На тій землі, де молодість цвіла,

А треба було вдрятатись кігтями

Заклятих рук в той кривнорідний ґрунт,

Зерном лишитись — хай би в вовчий ямі, —

Щоб вирости з землі і гнів, і бунт.

ГАРЯЧІ ТЕМИ

МИКОЛА ТОМЕНКО —
ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Такий результат голосування 8 лютого. Отже, ще одним віце-спікером став заступник Юлії Тимошенко по БЮТ, віцепрем'єр її “помаранчевого” уряду. Те, що коаліція проголосувала за одного зі своїх непримиримих опонентів, дехто пояснює звичайними політичними торгами — бютівці в той же день мали підтримати регіоналку Карпачову на посаду Уповноваженого з прав людини. А ще скоріше, це “компенсація” за те, що бютівці голосували за Закон про Кабмін. У свою чергу, фракція “Наша Україна” звинуватила БЮТ у порушенні щойно підписаної заяви про співпрацю двох опозиційних фракцій. Згідно з цією домовленістю, подібні кадрові призначення мають узгоджуватися обома фракціями, що не було зроблено. БЮТ виправдовується тим, що посаду віце-спікера їм було обіцяно давно, за згодою всіх фракцій, у тому числі нашоукраїнців. Чи треба дотримуватися нових угод, які “корегують” попередні, — це вже питання нашої української політичної етики.

ЄВГЕН ЗАХАРОВ НЕ ОБ-
РАНИЙ УПОВНОВАЖЕ-
НИМ ІЗ ПРАВ ЛЮДИНИ

Саме про це варто говорити, а не про обрання на цю посаду аж на третій термін Ніни Карпачової, яка вже була Уповноваженою з прав людини майже 8 років. Подала у відставку минулої весни, пройшовши у депутати парламенту в першій п'ятірці Партії регіонів. А Євген Заха-

ров, якого висунули в кандидати сотні громадських, правозахисних організацій, за плечима якого 35 років правозахисної діяльності, в тому числі захист дисидентів у СРСР, не вписується в нашу систему “правозахисту”. Досить сказати, що у своєму програмному виступі в парламенті він відкрито закликав скасувати політреформу, бо поправки до Конституції не лише погіршили баланси влади, а й права людини. Захаров також за сильну модель Уповноваженого, яка діє у багатьох країнах, але не в нас. Дивує, наприклад, що за 8 років керівництва Карпачової по сьогодні не створено представництва Уповноваженого в регіонах, хоча б по одній особі на область. Причому, навіть за рахунок багатомільйонного бюджету цієї інституції і з числа величезного штату секретаріату Уповноваженого в столиці. Як же можна розглянути з центру, без знання місцевих реалій, ту колосальну кількість звернень громадян до уповноваженого — по 600 тисяч на рік. Цифра зайвий раз свідчить, як воно в нас із правами людини.

ЩО ЗА “НЕВ’ІЗДОМ”
ПОРОШЕНКА?

Чергове загострення українсько-російських стосунків — заборона на в'їзд до Росії відомого політика Петра Порошенка. Дивно бачити радість регіоналів та інших антикризовиків: ось, мовляв, покарали ще одного наближеного до Президента, а всього у списку нев'їзних — десятки “помаранчевих”. Попри політичні уподобання, не слід забувати: йдеться про депутата українського парламенту, голову Комітету Верховної Ради. А головне — дивує поведінку російської влади. Навіть через 7 днів після депортації Порошенка з Санкт-Петербурга російська влада офіційно не надала українській якихось пояснень. Може, це відповідь на заборону в'їзду в Україну Жириновського і Затуліна? Але порівняймо: українська влада одразу ж дала мотивацію — названі політики відкрито розпалюють міжнародну ворожнечу та ображають гідність нашої держави. Прикладів тому вистачить.

Можливий також і тиск російських олігархів на свою владу, через побоювання конкуренції з боку бізнесу Порошенка. Його кондитерська імперія “Рошен” усе активніше завойовує росій-

ський ринок. Мало того, на цей ринок виходить ще одне дітище політика та бізнесмена: його мікроавтобуси “Богдан” починають активно конкурувати в Росії з тамтешніми “Газелями”. Планується навіть будівництво великого заводу “Богданів” у Росії.

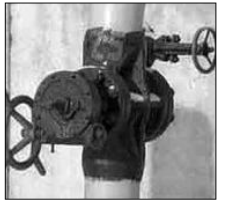
Але цікаво, чи оголосять “нев'їзним” із цих же комерційних міркувань одного з чільних регіоналів Бориса Колесникова, у якого теж потужний бізнес у кондитерській сфері?

НОВА РАДІСТЬ СТАЛА:
ТАРИФИ В КИЄВІ
ПІДВИЩЕНО УДВІЧІ

Справді, все порівняльне: коли тарифи спершу підвищують у 3—3,5 раза, а потім погоджуються “всього” удвічі, це сприймається вже як радість. Порівняно з отим першим ненормальним підвищенням. Після двомісячної боротьби кияни таки добилися свого. 8 лютого Київграда скасувала грудневе підвищення житлово-комунальних тарифів, введене в дію міськ-адміністрацією і мером Черновецьким. Тарифи з 1 лютого збільшуються проти торішніх у середньому в 1,9 раза. Конкретніше: опалення і гаряча вода подорожчали у 2 рази, холодна вода — в 1,8, квартплата — в 1,9. Переплачені гроші киянам повертатимуть або вони будуть зараховані при подальших проплатах.

Отже, перемога? За киян заступилися і Мін'юст, і суди. А головне — сильна опозиція в Київграді, насамперед БЮТ і “Наша Україна”. Саме за її напоянням Київграда створила спеціальну комісію із з'ясування мотивації подорожчання, яка і встановила: тарифи взяті “зі стелі”. Міська влада говорить не про перемогу опозиції, а про те, що мерія знайшла якісь “додаткові резерви” для зниження тарифів. Цікаво, де були ці резерви 2-3 місяці тому?

А як же в регіонах, де мешкає добрих 95 % населення України? Поки що ніяк. Не чути в місцевих радах розпорошеної опозиції, не чути згаданих комісій, які теж були створені. Забули свої передвиборні обіцянки депутати від політпартій. Але ж Україна має брати приклад зі столиці?

КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ

Євген ЖОВТЯК, голова Київської міської організації УНП, депутат парламенту попередніх скликань, коментує прийняття Закону про Кабінет Міністрів.

— У деяких своїх положеннях Закон про Кабмін справді порушує Конституцію. Йдеться насамперед про надання права Урядові чи Верховній Раді проводити деякі кадрові призначення без подання Президента.

Безумовно, в українському законодавстві необхідно боротися з таким явищем, як саботаж Президента. Ми пам'ятаємо кілька десятків законів, прийнятих конституційною більшістю

«Я НЕ ГОЛОСУВАВ ЗА ЗМЕНШЕННЯ
ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА»

Верховної Ради, які не вступили в силу тому, що Президент Л. Кучма не виконував положення Конституції, за яким він зобов'язаний підписати Закон, якщо Верховна Рада подолала його вето. Зараз щодо цього Конституція вдосконалена, тобто передбачено, яким чином закон вступає в силу, коли Президент не виконує своїх обов'язків із його підписання і оприлюднення. Але в Конституції не прописано, що робити, коли Президент не подає своїх кандидатів на ті чи інші посади в Уряді. Очевидно, це треба прописати не Законом про Кабмін, а у змінах до Конституції.

Однак розмови про те, що коаліція так уже забирає повноваження у Президента, дещо перебільшені, бо Ющенко сам віддав усі повноваження 8 грудня 2004 року, коли примусив фракцію “Наша Україна” голосувати за зміни до Конституції. Жодних підстав тоді так голосувати не було. Жодних сумнівів у тому, що він би виграв президентські вибори і без цих поступок, у мене немає, і я був одним із двох народних депутатів фракції “Наша Україна”, які проголосували проти цих змін Конституції. Ющенко хотів ради йти на цей крок люди, які будували свій бізнес на так званому “кидалові”. Вони переконали Ющенка, що давайте ми зараз проголосуємо, а потім усе переглянемо. Історія показала, що переглянути не вдалося,

тому немає на кого кивати. Сам майбутній Президент прийняв рішення в грудні 2004 року бути Президентом без повноважень.

— А як щодо того, що Кабмін відтепер нібито керуватиме губернаторами областей? Яка Ваша думка, адже Ви самі недавно працювали губернатором Київщини?

— Насправді, що стосується місцевих державних адміністрацій, то якийсь змін новий Закон про Кабмін у це не вносить. І в старій, і в змінній редакції Конституції кандидатури на посади голів обласних держадміністрацій вносить Кабмін. Інша річ, що до цього Секретаріат Президента узурпував був ці призначення, особливо при Кучмі. Думка Кабміну не мала якогось особливого значення для Секретаріату Президента. Сьогодні Кабмін просто показує Секретаріатові Президента, що Уряд діє в рамках Конституції.

— Це щодо призначення. А наскільки Кабмін тепер впливатиме на призначені Президентом місцеві адміністрації, чи навіть керуватиме ними?

— За Конституцією, обласні державні адміністрації зобов'язані виконувати Закон України, Укази Президента і постанови Кабінету Міністрів.

Матеріали підготував
Петро АНТОНЕНКО

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕМІЯ

ПРО КНИГУ
“БУНТ СВЯЧЕНОЇ ВОДИ”

Одного разу збунтується кров силою свячених гайдамацьких ножів, мандрами Гамалії, засніженою дорогою Катерини... Із колгоспної безвиході, із волинських росяних світанків, що пахнуть медом, молоком і росянистим чарзіллям; вийде назустріч долі поет — і полетить його вірш гонами степових кураїв, коліями сибірської заметілі. І залишається як найвища нагорода: “поспати на сні і кров винограду змити”. І плаче від сміху Мамай, і ржавіють зливи, і кличе синьою хвилею Дніпро.

Прийшов Поет — аби витворити новий міт часу. Між розчаруваннями і невдачами, між зрадами і ударами ножа в спину, між одкровеннями і жертвними признаннями, між дитячою безоборонністю і мужністю бути собою. Сніжинки осідають на пляшках з-під зеленого пива. Жінки-відьми летять на стамбульські базари, їсться сало з цибулею на скошеній траві, і приходиться найвище у світі одкровення: служити можна тільки журавлям, бо “обом їм зараз нікуди летіти”. Так виростають квіти “на пальцях журавлиної звізши”, пахне дощ, і корова біжить по літній вулиці, наступаючи ратичами на піаніно трави, а очерети хиллять вітер, і маячить десь іздалеку тінь Байрона і Лермонтова. Їм легше: вони подаленілі між зорями.

А тут червоно закипає осінь і горить багрянцем калина, русалки несуть росяні вінки і такою близькою і зрозумілою є тінь Христа.

Не може не втриматися від спогаду. Ігор ніс мою важену сумку із Ірпеня, де тільки з півночі стало тепліше від калорифера. Закопавшись поміж одіяла (на Львівщині гово-

ТВОРЕННЯ ПРЕКРАСНОГО МІТУ

Ігор ПАВЛЮК — автор вісімнадцяти поетичних і наукових книг, лауреат Всеукраїнських літературних премій імені Василя Симоненка та імені Григорія Сковороди, імені Бориса Нечерди, львівської найпрестижнішої премії імені Маркіяна Шашкевича та Міжнародної літературної премії “Тріумф”, член Національної спілки письменників України, кандидат філологічних наук. Окремі твори Ігоря Павлюка перекладені англійською, російською, польською, білоруською... Автор п’єс, які взяті до постановки у театрах України. Окремі вірші стали піснями.

Цього року дві його книги віршів і драматизованих поем “Бунт свяченої води” і “Магма” подані на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка.

1 січня доля подарувала Україні поета Ігоря Павлюка. У його житті було багато різних катаклізмів: і раннє сирітство, і навчання у холодному Петербурзі у військовому інституті, із якого він був виключений за свою щирю любов до України, і сибірські дороги, які закінчилися щасливо, бо розпався “союз”. А потім — навчання у Львівському університеті, успішний захист дисертації, наукові праці, які мають значний суспільний резонанс, бо говорити про діагностику і прогностику брехні у суспільному житті — потрібно мати мужність і відповідальність. Як говорить Ігор Павлюк сам про себе — “той сивий хлопчик” — із юнацькою максималістською зухвалістю готовий викликати на світову дуель світову кривду і столітній філософ, який пізнав і ціну золота, і ціну любові, і ціну зради, і ціну творчості — тієї творчості, за яку треба платити життям.

Із очима — голубими, як волинські озера, бо народжений Ігор у селі Ужова Рожищенського району, що на Волині; із характером, успадкованим від своїх прадідів вільнолюбів-бунтарів, із невідомою щирістю — він став улюбленим письменником нашої України. Його знають і читають у багатьох куточках Землі — подорожі до США, Туреччини, Ірландії дарують нові теми для його поетичних візій.

Ігор Павлюк — справжній друг і найкращий у світі батько, син, чоловік, брат...

Пише прозу і вірші, драми, публіцистичні статті й наукові дослідження. Спішить жити, вічно заглиблений у себе і світ. Хай тримає над ним доля свої Ангельські крила, хай смуток стає щораз світлішим, бо життя поета — це творення прекрасного міту.

рять коши) і матраци — ми говорили про... Господи? Про що ми говорили... Ніби про вірші і не про них... Про життя і любов... Про підлість і зраду... Про... І все одно ми таки говорили про поезію. Бо це не спосіб існування чи спосіб мислення Поета — це його дихання. І ось наступного ранку, виспані і відігріті, зупиняємося у тунелі метро. “Чуєш, цей запах...” Вдихаю на повні груди і справді оцей незрозумілий щемливий запах. Ігор читає: “вітер метро — запах тунелю, яким у вічність душі вертепні летять. Прийшов Христос, як у пустелю: Не розп’яли... Посміялися з нього. Сіли. Ідуть”. Натопт стискається у кулак, лаючи владу “земну й небесну”, питаючи “за тих він, чи за тих”... А він — Месія, він підкидає галузку у вогонь, аби зігрітися — і хоче одного-єдиного: зрозуміти цих людей, пізнати їх на імення.

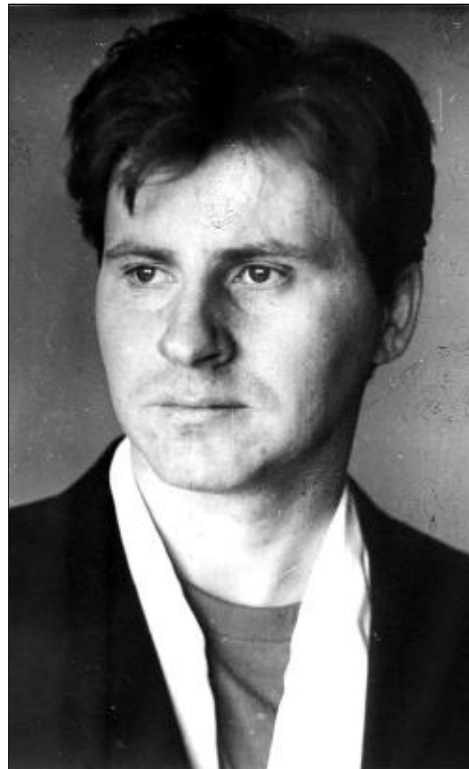
Пізнати імення Часу — аби збунтувати проти продажності й несправжності — це вирости до поетичного міту як неодмінного знакового коду письма. Ці несподівані повороти думки. Ці дивовижні аналогії, від яких бунтується кров і розквітають зорі на таїні Чумацького Шляху. І так пристрасно бажається щастя як поцілунку коханої жінки. І

пташині зойки зливаються із людськими голосами. Бунтує історія голосом Поета.

ПРО КНИГУ “МАГМА”

Оця солодка і солонка магма Вітчизни, яка виходить “із дна на сушу”, аби стати собою, аби явити світові свою неповторну первозданність, свою значимість і значущість. Так народжується слово — із розпеченого вулканного неспокою, із тихого сонцестояння гармонійної досконалості, із далеких праглибин ества вічності. Назустріч вибігають дерева у ситцевих платтячках. Назустріч говорить вустами вічність. І мудрий погляд Творця — як лет високосний Різдвяної зірки, як терези Феміди у ситцевій заметілі березового гаю. І душа — поранена неспоєм, синонімом творення.

Якщо книжка “Бунт свяченої води” — це поєднання закодованого міту індивідуальної творчості і Вітчизни, це бунт індивідуальності заради порятунку загалу; то “Магма” — це золотий міт сучасності, де бунтує загаль, покликаний до чину протестантами-одиначками. Так зливається у єдиний великий оркестр історія долі народу і героїв-протестантів, які

несуть на своїх плечах тягар вічності. Несуть легко і урочисто, пророчно і натхненно. Бо їхніми долями, їхніми вустами говорять віки.

Несподіваний ліричний портрет героя поетичного одкровення. На зміну гарячкової протестній молодості приходить зважена мудрість, вишукана і одверта — задивлена однакою у зорі і в себе. Дорости до мовчання — дорости до себе. У якийсь момент голос стає таким виразним, що він вчувається у світлій грі мовчання, де пророче шугають крила чайок над вечірнім Дніпром, де п’ють небеса вічність покути, де говорить Сонце, розчинившись у магмі снігів і дощів.

Зваженість думки, заглибленість погляду, фаустівська печаль...

Так в один момент ліричний герой, який пізнав життя, як пізнають кохання, струсне із себе оцю задумливу меланхолійну мудрість, аби вибухнути пристрасним голосом крові і стати супроти ним же витвореної тиші. Так після самозаглибленого мовчання виростають електричні розряди веселки. Так у тиші говорять громи. Так несподівано чарує поезія як найвища цінність буття.

Кожна книжка Ігоря Павлюка — це бунт.

Прийшов Поет — аби витворити новий міт часу. Між розчаруваннями і невдачами, між зрадами і ударами ножа у спину, між одкровеннями і жертвними зізнаннями, між дитячою безоборонністю і мужністю бути собою. А це для митця — найголовніше.

● **Марія ЯКУБОВСЬКА**

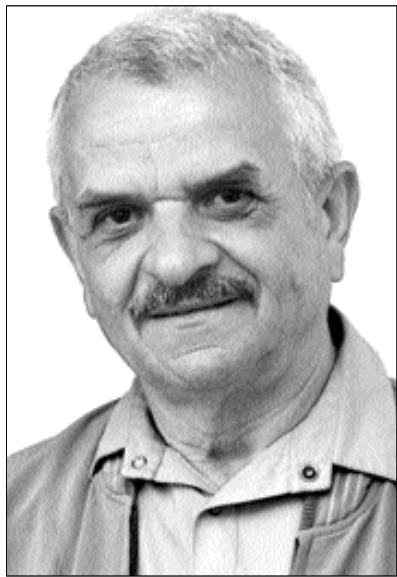
З РОСИ Й ВОДИ!

Григорій Титович ГАЙОВИЙ народився 1937 року під знаком Водолія в селі Степанівці Менського району Чернігівської області, де провів своє не просто босоноге, а й голодне дитинство, до того ж затавроване ганебним ярликом, навішеним на сім’ю “ворога народу”, що позначилося на подальшій долі письменника.

Десятирічку мусив закінчувати в Макіївці на Донбасі, проживавши в тітки. Потім було навчання на факультеті журналістики Київського держуніверситету, а потім деякий час працював у молодіжній обласній газеті Луганська, всюди проявляючи інтерес до життя й дошукуючись справедливості, через що не раз йому перепало як політично неблагонадійному... За сфабрикованим Луганським обласним управлінням КДБ звинуваченням у “антирадянській” діяльності був засуджений на п’ять років ув’язнення в Мордовських концентраційних таборах. Після

ПОЕТИЧНИЙ ЗОШИТ

ув’язнення в Києві добрих два десятиліття (аж до повної реабілітації в 1991 році) практично не мав змоги влаштуватися на роботу за

фахом. Однак літературною творчістю займався постійно, не зраджуючи засад справедливого зображення дійсності. А оскільки в ті часи далеко не всяку справедливість можна було висловити прямо, нерідко вдавався й до езопівської мови. Так поступово з’являлися оригінальні за змістом і формою цикли травестійних казок і байок, частина з яких друкувалася в періодичних виданнях ще тих часів.

У роки Незалежності сатиричне перо Гриця Гайового не притупилося. Про це промовисто свідчать і його публіцистичні виступи в пресі, і книги “Болячка”, “Українські псалми”, “Тінь Дракона”, “Сподвижники”, “Пересмішник на Парнасі”, “Бліда Поганка, або Презумпція невинності”, “Сурми бурлеску”, “Мисливець і Шпак”.

● **Інф.**

ДОБРА СПРАВА

«СНІГОВА КОРОЛЕВА»
В ГОСТЯХ У МУЗЕЇ
ЛІТЕРАТУРИ

На сцені Національного музею літератури України відбувається казкове дійство. Сюди завітали вихованці Навчально-виховного комплексу “Домінанта” з інсценізацією казки Г.-К. Андерсена “Снігова королева”.

У залі серед глядачів знаходилися дітки, які потребували особливої уваги і чуйності — вихованці Київського спеціалізованого інтернату № 15 та Бутанської школи-інтернату. Перш ніж показувати дітям спектакль, музейні працівники ознайомили їх із книжковою виставковою з фондів музею: “Шлях “Снігової королеви” до українського читача”. Адже перший переклад казки з датської здійснив М. Старицький ще за життя автора в 1873 році.

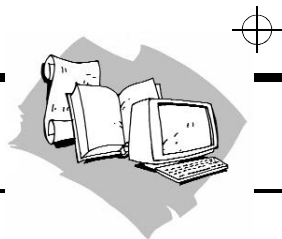
У фондах музею є скромні ви-

дання 1946, 1948, 1955 років (у Німеччині), кілька українських видань радянського часу. Дітям особливо сподобалося нове видання “Снігової королеви” в перекладі О. Іваненко за редакцією І. Малковича (Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2005). До благодійної акції для дітей-вихованців інтернатів долучилося Київське обласне відділення Міжнародної організації “Жіноча громада” в особі голови Тамари Миколаївни Бігун. Вона передала дітям солодощі й іграшки. Казка скінчилася та глядачі й актори не поспішали залишати зал.

Музейні працівники запропонували дітям стати учасниками традиційного “Тижня дитячої літератури в Національному музеї літератури України”, який відбудеться у квітні.

Нинішній 2007 рік оголошено роком української книги. Можливо, діти й підкажуть дорослим, якою бути книзі сьогодні й завтра?

● **Райса СЕННИКОВА,** завідувач науково-освітньої роботи

ВЕЛИЧ РІДНОЇ МОВИ

21 лютого в світі відзначається Міжнародний день рідної мови, який був проголошений у листопаді 1999 року на генеральній конференції ЮНЕСКО.

Історія свята трагічна. Саме 21 лютого 1952 року загинуло п'ятеро студентів, які боролися за надання статусу державної бенгальській мові рідної їм (події відбувалися у Пакистані).

Уперше Міжнародний день рідної мови святкувався 21 лютого 2000 року в штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі, вдруге — 2001 року в Афінах.

Первинна мова або мова наших предків — інтегральна частина етнічного й національного походження людини. Тому дискримінація мови — це те ж саме, що й дискримінація за національною ознакою. Найголовніше, що відрізняє нас від інших — це мова. Заснування Дня рідної мови має велике значення. За оцінками фахівців, із 6000 мов, які нині існують, більшість знаходиться під загрозою зникнення у найближче десятиріччя. Привертання уваги міжнародної спільноти до цієї теми — важливий крок до визнання необхідності захистити різноманіття культур. В Україні Міжнародний день рідної мови відзначається з 2002 року, коли з метою зміцнення державотворчої функції української мови, сприяння вільному розвитку і використанню російської, інших мов національних меншин України Президент України підписав відповідне розпорядження про відзначення Міжнародного дня рідної мови. За даними Всеукраїнського перепису населення станом на 2001 рік кількість населення України становила 48 млн. 457 тис. осіб. Українську мову вважали рідною 67,5 % населення України. Російську мову визначили як рідну 29,6 % населення. Частка “інших мов”, які були вказані як “рідна”, становила 2,9 %. У “День рідної мови” варто провести низку заходів у всіх областях України, містах і населених пунктах, щоб привернути увагу громадськості до проблеми рідної мови, її історії й майбутнього.

Наприклад:

— у вищих і середніх навчальних закладах організувати наукові “круглі столи” паралельно з книжковими виставками, аукціонами;

— у державних установах організувати тестування держслужбовців на знання ними української мови, результати опублікувати у пресі;

— у школах, особливо у східних областях і в Криму, в цей день учні й учителі мають спілкуватися виключно українською мовою. В усіх класах ініціювати проведення уроку, на якому учні написали б твір про українську мову. Поряд із уроками про історію української мови провести літературно-музичні вечори, конкурси юних поетів і літературознавців, літературно-пісенні вернісажі, ігри: “Клуб веселих та винахідливих”, “Що, де, коли?”, “Я знаю героїв мого краю”. Переможців нагородити подарунками, наприклад, книгами з автографами Д. Павличка, І. Драча, П. Мовчана тощо.

— у бібліотеках провести книжкові виставки шедеврів української класики й ознайомити читачів із новим поповненням фондів сучасних українських авторів, організувати конкурси мовознавців, вікторини, уроки народознавства, диспути читачів різних поколінь.

— на всіх заходах проводити опитування і запис бажаючих безкоштовно вдосконалити чи вивчити українську мову. Забезпечити в подальшому таке навчання.

Пропонуємо такі теми уроків і курсів: “Душа народу бринить у слові”, “Будемо навчатись мови золоті”, “В океані рідного народу відкривай духовні острови”, “О мово, музико!”, “Лунай на весь світ, рідна мово!”, “Народна мова — неосяжний океан”, “Народ без мови — це вже не народ”, “Цікаво про мову”. “Тим, хто шанує українське слово”, “Мова рідна — слово рідне”, “Духовна спадщина народу”, “Мова — душа народу”, “Солов'їна, барвінкова, українська рідна мова”, “О мово рідна, мудра і правдива”, “Радість веселкова — українська мова”, “Як гул століть, як шум віків, як бурі подих — рідна мова”, “Земляки, які прославили наш край”.

Цікаві заходи анонсувати й висвітлити у пресі й на телебаченні.

Подаємо перелік деяких історичних подій і назв документів, які безпосередньо формували нинішню ситуацію з мовою та були спрямовані на знищення української мови, культури та нації.

1686 р. Ліквідація автономної Української Церкви, незаконне й насильницьке приєднання Київської митрополії до Московського патріархату і встановлення Московським патріархом контролю в Україні над Церквою, освітою і культурою.

1689 р. Заборона Києво-Печерській лаврі друкувати будь-які книжки без дозволу Московського патріарха.

1690 р. “Анафема” Московського собору на “киевские новые книги” — книжки П. Могили, К. Ставровецького, І. Галатовського та інших, писані тодішньою українською літературною мовою.

1720 р. Указ Петра I про заборону друкування нових книжок українською мовою в Києво-Печерській та Чернігівській друкарнях, а старі книжки перед друкуванням було наказано привести у відповідність із російськими.

1721 р. Указ Петра I про цензурування українських книжок. Знищення Чернігівської друкарні.

1729 р. Указ царя Петра II, який зобов'язував переписати з української мови на російську всі державні постанови й розпорядження.

1755, 1766, 1769, 1775, 1786 рр. Заборони Петербурзького синоду друкувати українські книжки.

1764 р. Інструкція Катерини II князю О. В'яземському про посилення русифікації України, Смоленщини, Прибалтики та Фінляндії.

1769 р. Указ синоду про вилучення в населення українських букварів та українських текстів із церковних книг.

1784 р. Русифікація початкової освіти в Україні.

1786 р. Заборона церковних відправ українською мовою, запровадження російської вимови церковнослов'янських текстів. Наказ про обов'язковість російської мови в Київській академії.

1800 р. Наказ Павла I про запровадження в Україні будівництва церков у московському синодальному стилі й заборона церковного будівництва в стилі козацького бароко.

1817 р. Закриття Києво-Могилянської академії.

1831 р. Скасування царським урядом магдебурзького права (це поклало край неросійському судочинству, виборам урядовців і місцевій автономії в Україні).

1834 р. Відкриття Київського імператорського університету з метою русифікації Південно-Західного краю.

1862 р. Закриття українських недільних і безплатних шкіл для дорослих.

1863 р, 18 липня — Циркуляр міністра внутрішніх справ Росії П. Валуєва про заборону друкування книг українською мовою в Російській імперії.

1869, 1886 рр. — Укази царської адміністрації про доплати чиновникам російського походження в Україні за успіхи в русифікації.

1876, 18 травня — Таємний Ємський указ Олександра II про заборону ввезення з-за кордону до імперії будь-яких українських книг і брошур, заборону українського театру й друкування українською мовою оригінальних творів художньої літератури, текстів українських пісень під нотами.

1881 р. Циркуляр Міністерства внутрішніх справ на роз'яснення Ємського указу всім губернаторам Росії.

1881 р. Заборона виголошення церковних проповідей українською мовою.

1883 р. Заборона Київським генерал-губернатором Дрентельном театральних вистав українською мовою на підпорядкованих йому територіях (Київщина, Полтавщина, Чернігівщина, Волинь і Поділля). Ця заборона діяла протягом 10 років (до 1893 р.)

1888 р. Указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення дітей українськими іменами.

1895 р. Заборона українських книжок для дітей.

1907 р. Закриття царським урядом української періодичної преси, конфіскація виданої в роки революції 1905—1907 рр. української літератури, репресії проти діячів української культури.

1908 р. Указ сенату Російської імперії про “шкідливість” культурної та освітньої діяльності в Україні.

1910 р. Циркуляр П. Столипіна про заборону створення неросійських асоціацій, у тому числі українських та єврейських, незалежно від їхньої мети.

1914 р., березень — Заборона царським режимом святкування 100-річчя від дня народження Т. Шевченка.

Із книги Григорія Півторака “Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов”

Продовження читайте в наступному числі “СП”, яке буде присвячено Дню рідної мови.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЕКТ «КВІТУЧА МОВА МАТЕРІ МОЄЇ»

За тобою завжди будуть мандрувати очі материнські і білява хата... Василь Симоненко

Проект представляється в межах літературно-мистецького свята “Слово, що зберегло націю”, започаткованого в 2004 році у Фонді сприяння розвитку мистецтв (автори ідеї — Юрій Круліковський, Ірина Олійник) та є частиною літературно-мистецького проекту “Святині землі української” (автори — Леонід Гопанчук, Ірина Олійник).

Презентація I етапу проекту відбулася в лютому 2006 р. у Фонді сприяння розвитку мистецтв. II етап проекту був представлений у межах X Міжнародного фестивалю “Спас на Хортиці” в липні 2006 р. в Запорізькому обласному музеї образотворчого мистецтва.

Літературно-мистецький проект “Квітуча мова матері моєї” присвячений усім Матерям. Мати є найбільшою українською святиною. Саме вона стоїть біля витоків кожної особистості та є джерелом формування святини кожної душі.

Художник Леонід Гопанчук у своїй мистецькій експозиції відштовхується від слів Генрі Торо: “Знайди, де твої корені і не метушися щодо інших світів”. Кожен знайде на його полотнах і свої корені: матір, вікно дитинства, буян-

ня яблунь, мальв, соняшників, дорогу до храму й шлях додому, кожен віднайде тут свою власну стежку через призму індивідуального сприйняття.

Історичні місця: Підгірці, Олесько, Красногірський монастир, Качанівка, Хортиця обираються суто інтуїтивно, бо саме там скондовано осередки духу нації, колосальний енергетичний потенціал.

Ці місця — своєрідні символи, які височіють в Україні, і є німим докором тим, хто призводить до їхньої руйнації. Автори проекту переконані, що призначення мистецтва — програмування людського життя на позитив, очищення душі. На жаль, робити це стає дедалі важче, бо нинішня мистецька політика дивним чином твориться людьми зі спотвореним цикленням на негативі, паплюженні святих, концентрації на людських вадах.

Це псевдоCONTEMPORARY впенено набирає оберті завдяки вельзевулам-меценатам і вельзевулам-колекціонерам, які цинічно вважають себе диктаторами смаку й експертами творчості, за-

Леонід Гопанчук “Україна. Портрет матері”

кладаючи гнилі підвалини орієнтирів.

Тому мета проекту через сплав слова, образу, живого дійства, занурити кожного у власний внутрішній світ, де найбільшими святинами є Мати, Батькова Оселя, дорога Додому, рідні Простори й краєвиди, материнська мова, мова квітів — усе це виливається в осанну рідній землі.

Проект відбувається за участю Фонду сприяння розвитку мистецтв і за підтримки ВГО “Афганці Чорнобиля”.

ПРОГРАМА ЗАХОДІВ

21.02.2007 Міжнародний день рідної мови

18.30 — Відкриття експозиції Леоніда Гопанчука (живопис, інсталяції, коренепластика).

Презентація каталогу “Святині Землі Української” (Леонід Гопанчук, живопис).

Виступи майстрів українського слова. Поетична композиція у виконанні заслуженого артиста України Євгена Нищука.

27.02.2007 До дня народження Лесі Українки

18.30 — Прем'єра моновистави за творами і листами Лесі Українки “Каяття не єсть рок” (режисер Ігор Славінський, виконує актриса Лариса Трояновська).

04.03.2007 “Бал квітів” (за запрошеннями)

06.03.2007 о 17.00 — Прес-конференція “Захистимо Шевченківський місяць”

07.03.2007 “На порозі весни” (оновлення експозиції)

10.03.2007 о 18.30 — До Шевченківських днів

Концерт “Любові пам'ять неабутня” за участю Олени Цимбал — солістки Національної опери України, Романа Мороза — соліста Національної опери України, Тетяни Стефанішин — випускниці Національної музичної академії України.

У програмі концерту твори Т. Г. Шевченка, Л. Українки, Христини Алчевської, Степана Руданського.

Упродовж концерту відбуватимуться майстер-класи (артперформанси) художника Леоніда Гопанчука (за окремою програмою).

Всі заходи пройдуть за адресою: м. Київ, вул. Фролівська, 1/6, тел. 044 238 65 78.

• **Ірина ОЛІЙНИК**

НАБОЛІЛЕ

*Погибнеш, згинеш, Україно,
Не стане знаку на землі.
...Во злові
Сини твої тебе уб'ють...*

*Мов пси, гризуться
Брати з братами й не схаменуться.
Тарас Шевченко*

2 січня 2007 року Національне радіо України сповістило: в Торонто (Канада) зник пам'ятник Тарасові Шевченку. Був — і нема! Ну, можливо, можна непомітно витягнути з рюкзака студентки мобільний телефон. Але пам'ятник! У центрі міста! Демонтувати й вивезти непомітно?! Поліція, ще не провівши розслідування, поспішила запевнити: мовляв, крадіжку скоєно задля комерційного зиску. Невже?

Шевченко є Шевченко. Це Україна. А Україну **глобалізм** воліє скомпрометувати. Принизити. Приниженому суб'єктові легше диктувати свою волю, свої умови.

“Цивілізований континент”, “коліска світової демократії” не вперше виказує свою істинну “цивілізованість”, свій “демократизм”. Як тут не пригадати 2000 рік, коли з американських конопель вискочив місцевий Пилип-репортер, який у газеті “Вашингтон Пост” вигулькнув з “ініціативою”: очистити американську столицю від пам'ятників діячам “імперського й расистського минулого”.

Може, в них там і справді варто від когось очищатися, когось прибирати. Але ж “дуже шанований” Америкою їхній Пилип на цей раз перестарався. У категорії цивільних осіб, як повідомляла преса, найпершим (!) кандидатом на знесення він обрав... “Тараса Шевченка, українського поета XIX сторіччя, чий бронзово-гранітний ансамбль розташований у сквері на перетині 22-стріт та 23-стріт південно-західного сектору. Ще на початку 60-х у спорудження пам'ятника були опоненти, які твердили: Шевченко не тільки ідол радянських комуністів, а й антисеміт і ненависник поляків до мізків кісток”.

Щось я не чув гнівного осуду цього безкультур'я ні за океаном, ні в Україні.

І це мовлено — на весь світ — про Шевченка, гуманіста планетарного виміру, який ще 1845 року, **єдиний** у світовій літературі, кинув рішучий голос протесту проти імперських колоніальних загарбань, яких тоді **ніхто** не осуджував, проти вигублення царизмом народів Кавказу! Єдиний на той час в усій світовій культурі аристократ духу, лицар Кавказької Волі!

Це мовлено про Шевченка, який ще в 1849 році зі своєї кос-аральської самотини й неволі озвався до цілого світу (!) голосом вселюдської доброзичливості й братолобії!

Боже милий!

*Як хочеться жити,
І любити Твою правду,
І весь світ обняти!*

Це мовлено про “расиста”, який так приязно приятелював із поляками, і з москалями, і з неграми, і з киргизами убогими... А коли треба було публічно виступити проти петербурзьких антисемітів, долучився разом із Костомаровим, Кулішем, Марком Вовчком та Номисом до підписання протестного листа проти антиєврейських публікацій у петербурзькому журналі “Иллюстрация”!

Прізвища цих п'ятьох українців було додано до списку видатних російських діячів, які через журнал “Русский вестник” у листопаді 1858 року подали свій голос проти переслідувань євреїв у Російській імперії. У листі, складеному П. Кулішем (якого, до речі, люто цюкувала “прогресивна Росія” “за сепаратизм”), наголошувалося, що українці “...вообще никогда не оставались позади представителей Великороссии во всяком истинно человеческом движении”. Українська п'ятірка інтелігентів висловила “мнение о еврейском вопросе того народа, который больше великороссов и поляков терпел от евреев”... “И несмотря на то, современные литературные представители этого народа, дыша иным духом, сочувствуя иным стремлениям, прикладывают свои руки к протесту “Русского вестника” против статей “Иллюстрации” (Тарас Шевченко. — ПЗТ у шести томах. — В-во Академії наук УРСР. — 1964. — Т. 6. — С. 357).

ЯК МИ ОСКВЕРНЯЄМО ШЕВЧЕНКОВІ ЗАПОВІТІ

Яким же “духом” сьогодні дихають ті, хто “докладає рук”, аби Шевченка, як людину-націю, як будителя української національної ідеї й водночас гуманіста світового рівня, скомпрометувати в очах цілого людства?!

Як бачимо, в заокеанських бузирних джунглях водяться дикуни-пігмеї, які навертають світову громаду до сприйняття геніїв на рівні власного печерного інтелекту. І торонтський, і вашингтонський акти вандалізму — з розряду світової україно- та шевченкофобії, мета якої — роздмухування полум'я міжтетнічної неприязні, вишукування в Україні хоч яких-небудь ознак “антисемітизму” й “українського фашизму”.

Ця метушня українофобних жуків-гноїв активізувалася після того, як Україна почала ставити (на жаль, не дуже наполегливо) питання про визнання **усім світом** перманентних голодоморів 1921—1922, 1932—1933, 1946—1947 років **геноцидом** української нації. Та з'ясувати, хто ж спланував і виконував ці страхітливі злочини.

У кампаніях паплюження Шевченка й інших українських світочів нічого дивного немає. Убити Українську Державність, яка тільки й здатна бути єдиним спроможним гарантом територіальної цілісності України, очистити Українську землю від автохтонів-

Не радите! Пожертви всіх не вдасться, бо **незнищенна** Українська Національна Ідея. “Він прийде, той слушний час, бо “люди вмирають — ідеї вічні”. Поодинокі люди можуть загинути, але наша національна ідея, що піднімає великий народ із занепаду й кує з його свідомої націю, — ця ідея невмируща” (Сергій Єфремов).

Пожертви всіх не вдасться, бо **незнищений** вільний у віках дух **Козаччини** та **Гайдамаччини**! Бо **незнищений** дух Великого Мазепи, 300-ліття поразки якого у Полтавській битві та триумф людодіа-змія “Петра большого” (О. Герцен) збираються помпезно святкувати наші “старші” “стратегічні брати” спільно з малоросійським націонал-євнушеством.

Хай відзначають. Нехай то була одна з найтяжчих наших поразок, але московсько-імперське високодержимордіє та його малоросійське холопство все одно **боятися** навіть мертвих наших патріотів-звитязців! О, хто-хто, а вороги України добре знали, знають (і знатимуть!), що то за дух! Лев Троцький не перебільшував: “Це страшний дух, який кипить і нуртує, як той самий грізний Дніпро на своїх порогах і примушує українців творити чудеса хоробрості.

Це той самий дух вільності, який давав українцям нелюдську силу упродовж сотень літ воювати проти своїх гнобителів: поляків, росіян, татар і турків і здобувати над ними блискучі перемоги. Тільки безмежна довірливість і поступливість, а також брак свідомого розуміння необхідності постійної міцної єдності всіх членів держави не тільки під час війни — зводили нанівець усі завоювання українців”.

А так! Цієї нездоланності козацького духу й тепер жахається московський імперіалізм. Сухотна газетка “Русская правда”, яка репрезентує в Україні інтереси московського Кремля та п'ятиколонного лакейства, пожертвувала навіть “руссостью” Миколи Гоголя (українця з походження й українця за духом творчості), аби виставити перед читачем українців як націю зрадників (Євроандрій Бульба — національний герой українців”).

“Остапа ж названо “московським яничаром”. А про велетня духу Тараса Бульбу ця розхристана бульварна повія написала так: “Бестолковий батька хотів застрелити свого Андрея за те, що он за польську юбку изменил товариществу козацкому, верев православной и перебежал к ляхам; он в него, Слава Богу, не попал, потому что был, как всегда, пьяным” (липень, 2005).

Бульварній дворняжці, звісно, не дістати навіть до Тарасового чобота, то хоч так помстимося невідкупному, незборимому й гордому лицареві-українцю за його одверте **презирство** до старшинського зрадництва, до московського й усякого іншого холопства, до культу маєтності. Згадаймо промову Тараса Бульби перед товариством: “Знаю, підло завелось тепер на землі нашій; думають лише, щоб були у них хлібні стоги, скирти, та кінні табуни їх, та щоб були цілі в льохах закорковані меди їх. Переймають, чорт знає які бусурманські звичаї; цураються мови своєї, свій зі своїм не хоче говорити; свій свого продає, як продають бездушну тварь на ярмаркові”.

Як бачимо, героїка козащини, як нездоланна національна сила українців, трясє й тіпає невдах-реаніматорів імперії білоцарської, а чи союз-концтаборів (СССР), і вони бліднуть і жовтіють, як поганки, синіють і зеленіють від жовчі, від тваринної злоби до народу, якого ніяк не вдається знову завдати (запхати) “в тело России” (вислів Г. Федотова)!

Сучасних єдинонеділимщиків, великодержавних держиморд, як і їхніх предків, бісить усе, що було, єсть і буде (!) в Україні вищого й героїчного, справді людського й цивілізованого, гідного подиву й наслідування. Їх доводять до сказу навіть визнання самих росіян, що в Московії таки чортма свого Тараса Бульби! І “неча пенять на зеркало, коли рожа крива” як сказав би тут сам Гоголь.

Пам'ятник Т. Г. Шевченку в м. Берестечко

А Олександр Герцен, один із найсовісніших перед Україною росіян, так висловився: “В міру того, як Гоголь виходив із Малоросії й наближався до середньої Росії, зникали наївні й пречудові образи. Нема більше... героя на зразок Тараса Бульби... З московським небом все стає в ньому пригніченим, похмурим, ворожим” (Н. В. Гоголь в русской критике и воспоминаниях современников. — Гос. Изд. Детской литературы. — М., 1951. — С. 172—173).

На адресу ж українських повістей Гоголя Герцен відгукнувся: “Такі повісті неможливі у Великоросії за відсутності сюжету, оригіналу в російській дійсності” (там само, стор. 172).

Як бачимо, перед могильниками українців і сьогодні стоять ті самі завдання. Убити в українцеві віру в Самостійну Україну, розп'яти його національну свідомість на хресті збайдужіння та відчуження від праотчого космосу, розтлити та деморалізувати нас як націю, — хіба не цю кайнову роботу виконує нині надпотужна масмедійна індустрія?!

Незліченна кількісно, фантастично великозатратна, злиденна духом, професійно недолуга аж до найнижчого щабля примітивізму; живучи на благодатній українській землі й споживаючи український хліб та всі інші блага й водночас зневажаючи її прадавню звичаєвість та мораль, вульгаризуючи разом із тим не тільки українську мову, а й російський язик, — бульварна журналістська орда націлює свої зусилля на потоп честі та гідності українців в особі їхніх найбільших світочів, на дискредитацію етносу, закоріненого в тисячоліттях справді українського, справді слов'янського буття!

Під крильми двоголового шуліки, який безборонно ширяє (патрулює) в українському інформаційному просторі, немовби Україна його дев'яностий суб'єкт, за відсутності будь-якої протидії тотальній бульваризації духовності з боку українських владних структур, — за цих умов бульварні моски та шавки, які плодяться в гущах бузини та дерези на київських крутосхилах, а паскудитись, вибачайте, вилазять на хрещатицькі тротуари, наче змагаються у своєму цинізмі та випробуванні народної терпличності. А справді: чи змовчать “незалежнікі”, коли ми їх, на їхній же землі (!) заженемо в малоросійське гетто — на зразок резервацій заокеанських?! Що? Питання часу? Знову — як за Леніна—Сталіна: “Ви вже в мішку, тільки не зав'язані”?

Усе-все в Україні, отже, відбуваються у повній відповідності з розробленою директором ЦРУ Алленом Даллесом програмою знищення ще тоді існуючого СРСР, але Україна нинішня цілком підпадає під цю програму. Зовсім не зайве ще раз нагадати настанови одного з наймасивніших стовпів американської демократії, жерця американської моралі.

“Посіявши хаос, ми непомітно підмінимо їхні цінності на фальшиві і змусимо у ці фальшиві цінності вірити... Епізод за епізодом бу-

Продовження на с. 10

Пам'ятник Т. Г. Шевченку в м. Острого

українців для подальшого безборонного скуповування цієї землі великохазим міжнародним капіталом і доморослими скоробатками, — така стратегічна забаганка глобального антиукраїнства видається особливо спокусливою саме тепер, коли українське суспільство, розчароване майданними пус-тобrehами, розбрелось по Малоросійсько-Незалежній пустелі стопартійними отарами. А в пастухів і підпасичів цих отар немає ані зрозумілої для всього суспільства національно-державницької ідеології, ані політичної волі, ані будь-яких інших (окрім власних шкурницьких) інтересів; немає навіть кволеного бажання працювати на **консолідацію** національно-патріотичних сил. Здається, ці сили ніколи ще, за жодного гаранта, не були такі розпорошені, такі ослаблені високовладними інтриганами, як сьогодні!

Партійні пастухи й підпасичі, що спираються на “кадри” політичних перекинчиків, сестро-брато- й батькопродавців, яких так охоче, з усіх боків, висвітлює телеекран, немов юродиві діти, міряються гірлигами: чия довша. Кому гетьманувати.

*І вороги нові
Розкрадають, як овець, нас
І жеруть!..*

ДЕРЖАВА — ЦЕ МИ, А НЕ ДМИТРО ТАБАЧНИК!

“Слово Просвіти” постійно друкує дописи, із яких видно, як чиновники, особливо в східних областях України, знущаються з тих, хто намагається спілкуватися українською мовою. При цьому, як правило, виявляється цілковита безпорадність і зневаги. От і Президент нічого, мовляв, не може зробити, а ми в нього так вірили.

Висловлю крамольну, як на когось, думку: законів, які забезпечили б повагу до наших прав на використання української мови цілком достатньо. Навіть “Європейська хартія регіональних мов або мов меншин”, про яку також багато говорили, є зброєю, якою можна добре користуватися.

Тож давайте спробуємо не плакати і не дорікати комусь, а діяти. Пропоную допомогти українцям Криму і собі також (бо і ваші діти мають право навчатися у вищих навчальних закладах Криму державною

мовою). Нас, читачів газети “Слово Просвіти”, більше десяти тисяч. Якщо кожен надішле листа за змістом, який подається нижче, до Секретаря РНБО України, до Президента України, до Голови Верховної Ради України, то впевнений, що Д. Табачник досить швидко змінить свою думку щодо української інтелігенції та її ролі в державі.

На мою думку, в усіх випадках зневаги до українців та їхньої мови у дитячих садках, школах вищих навчальних закладах, винен Д. Табачник, і про всі такі випадки треба негайно писати подібного змісту листи.

То ж діймо! Все залежить від нас, патріотизм має бути активним.

Сергій САВЧЕНКО,
голова Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Секретареві Ради
національної безпеки і оборони
при Президентові України
В. Гайдуку

СКАРГА щодо відповідальності віцепрем’єр-міністра України Д. Табачника

Шановний Віталію Анатолійовичу!

За всі роки існування у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського на факультетах, що готують для шкіл України викладачів математики, біології, географії, фізики, хімії та інших предметів, не відкрито жодної групи з викладанням білоруською, болгарською, гагаузькою, грецькою, єврейською, кримськотатарською, молдавською, німецькою, польською, румунською, словацькою, угорською та українською мовами. Тобто не підготовлено жодного викладача, який міг би викладати названі та інші предмети цими мовами. Тому, наприклад, випускники шкіл і класів із кримськотатарською мовою викладання не можуть отримати в ТНУ ім. В. І. Вернадського освіту, яка дозволила б їм викладати шкільні предмети (крім кримськотатарської мови) кримськотатарською мовою, а випускники шкіл і класів із українською мовою викладання вимушені для продовження освіти їхати за межі Криму. Куций курс української мови (на першому курсі 88 годин, тільки для тих, хто не вивчав української мови як предмета; на третьому — 66 годин) ніяким чином не може підготувати майбутнього викладача математики, біології, географії, фізики, хімії та інших предметів, оскільки всі лекції, семінарі та практичні заняття (загалом за п’ять років більше 7000 годин) ведуться мовою тільки однієї з національних меншин, і тому студенти не можуть опанувати термінологію, необхідну для викладання предметів українською мовою, не кажучи вже про названі вище мови, які взагалі не викладаються на факультетах, які готують викладачів шкільних предметів.

Більше того, навіть історію України в ТНУ ім. В. І. Вернадського на більшості факультетів викладають мовою тільки однієї з національних меншин України.

Тобто, на мою думку, ректорат ТНУ ім. В. І. Вернадського брутально порушує Закон України “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин”. Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин не передбачає надання переваги жодній із мов меншин. Нагадую, що в статті 2 Закону України “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин” стверджується:

“Положення Хартії застосовуються до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської”.

Таким чином, на мою думку, мовна політика ректорату ТНУ ім. В. І. Вернадського є наданням незаконної переваги за мовною, національною ознаками, спрямованою на заперечення мети Європейської Хартії регіональних мов і мов меншин:

“... що охорона історичних регіональних мов або мов меншин Європи, деякі з яких знаходяться під загрозою відмирання, сприяє збереженню та розвитку культурного багатства і традицій Європи, враховуючи, що право на використання регіональної мови або мови меншини у приватному та суспільному житті є невід’ємним правом відповідно до принципів, проголошених у Міжнародному пакті Організації Об’єднаних Націй про громадянські й політичні права, та відповідно до духу Конвенції Ради Європи про захист прав і основних сво-

бод людини, враховуючи роботу, проведено в рамках НБСЕ, і зокрема гельсінкський Заключний акт 1975 року та документ Копенгагенської зустрічі 1990 року, підкреслюючи важливість міжкультурного діалогу та багатомовності, а також вважаючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин не повинні зашкоджувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх, усвідомлюючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин у різних країнах і регіонах Європи є важливим внеском у розбудову Європи, що ґрунтується на принципах демократії та культурного розмаїття в рамках національного суверенітету і територіальної цілісності”.

Якщо додати, що всі заходи, журнали, майже всі навчальні посібники, які видає ТНУ ім. В. І. Вернадського, також видаються мовою тільки однієї із національних меншин України, то можна зробити висновок, що, на мою думку, ректоратом ТНУ ім. В. І. Вернадського здійснюється політика на систематичне та системне надання незаконної переваги мові однієї із національних меншин України.

Про таку політику, яка здійснюється ректоратом ТНУ ім. В. І. Вернадського протягом багатьох років не може, на мою думку, не знати віцепрем’єр-міністр України Д. Табачник, який до того ж є депутатом Верховної Ради АРК.

У Конституції України, яка є Законом прямої дії, окремий статус державної мови надають тільки українській мові, жодній іншій мові переваги не надається, крім того в рішенні Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року стверджується, що українська мова як державна “є обов’язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також у інших сферах суспільного життя” — це обов’язково для виконання на всій території України.

Отже, інформування студентів і викладачів про поточне життя університету, надання освітніх послуг ТНУ ім. Вернадського тільки мовою однієї з національних меншин України є, на мою думку, ігноруванням громадянських прав сотень тисяч

громадян України, які мешкають у Криму, або приїхали навчатися до Криму з інших областей України, наданих їм Конституцією України та Законами України. Таке ігнорування їхніх прав є розцінюю як надання незаконної переваги за мовною ознакою.

Таким чином, для мене стає очевидним, що позбавлення сотень тисяч громадян можливості користуватися правами, наданими їм Конституцією України, яке я розцінюю як надання незаконної переваги за мовною ознакою, фактично схвалено віцепрем’єр-міністром України Д. Табачником, який за посадою не може не знати про ці ганебні прояви україноненависництва й нехтування “Європейською Хартією регіональних мов і мов меншин”.

На мій погляд, віцепрем’єр-міністр України Д. Табачник своїм потуранням усьому тому, що протягом багатьох років коїться в ТНУ ім. В. І. Вернадського, зухвало перекинує чинне законодавство України та принижує один із конституційних атрибутів державності України — державну мову і тим самим ганьбить мою громадянську честь і гідність, завдає мені образи та моральних страждань, тобто надає незаконну перевагу за мовною та національною ознаками.

На мою думку, віцепрем’єр-міністр України Д. Табачник не спроможний забезпечити виконання “Європейської хартії регіональних мов та мов меншин”, Конституції України, рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 року (який ухвалив, що українська мова як державна “є обов’язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також у інших сферах суспільного життя”) у відомствах, установах та організаціях, які йому підпорядковані, щодо забезпечення мовних прав білорусів, болгар, гагаузів, греків, євреїв, кримських татар, молдаван, німців, поляків, румунів, словаків, угорців та функціонування державної мови, що представляє загрозу для забезпечення громадянських прав десятків мільйонів громадян України на отримання освіти, інформації в цих відомствах, установах та організаціях білоруською, болгарською, гагаузькою, грецькою, єврейською, кримськотатарською, молдавською, німецькою, польською, румунською, словацькою, угорською та державною мовою, і тому така ситуація є загрозою для національної безпеки України.

У зв’язку з цим вимагаю:

1. Згідно зі статтею 7 Закону “Про звернення громадян”: “... Забороняється направляти скарги громадян для розгляду тим органам або посадовим особам, дії чи рішення яких оскаржуються”, — розглянути по суті і не направляти моєї скарги до Кабінету Міністрів України.

2. Забезпечити громадянам України право, гарантоване Конституцією України та рішенням Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року (який ухвалив, що українська мова як державна “є обов’язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також у інших сферах суспільного життя”), отримувати інформацію щодо поточного життя ТНУ імені В. І. Вернадського, отримувати освітні послуги в ТНУ імені В. І. Вернадського білоруською, болгарською, гагаузькою, грецькою, єврейською,

кримськотатарською, молдавською, німецькою, польською, російською, румунською, словацькою, угорською та державною мовами. Створити для цього навчальні групи із викладанням: білоруською, болгарською, гагаузькою, грецькою, єврейською, кримськотатарською, молдавською, німецькою, польською, російською, румунською, словацькою, угорською та державною мовами.

3. Відповідно до статті 10 Закону України “Про боротьбу з корупцією”:

“Керівники міністерств і відомств, державних підприємств, установ та організацій чи їх структурних підрозділів у разі виявлення чи отримання інформації про вчинення підлеглим корупційного діяння або порушення спеціальних обмежень, встановлених статтею 5 цього Закону, в межах своєї компетенції зобов’язані вжити заходів до припинення таких діянь і негайно повідомити про їх вчинення будь-який із державних органів, зазначених у пунктах “а”, “а-1” і “б” статті 4 цього Закону.

Умисне невиконання такими керівниками заходів, передбачених частиною першою цієї статті, тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від двадцяти п’яти до п’ятидесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення діяння, передбаченого частиною другою цієї статті, тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від двадцяти п’яти до п’ятидесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і звільнення з посади чи інше усунення від виконання функцій держави”.

та статті 5 цього Закону України:

“Державний службовець або інша особа, уповноважена на виконання функцій держави, не має права:

...

г) надавати незаконні переваги фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи рішень.

Особи, які претендують на зайняття посади в системі державної служби або на виконання інших функцій держави, попереджаються про встановлені щодо них обмеження”.

притягти до відповідальності віцепрем’єр-міністра України Табачника Дмитра Володимировича.

На мою думку, він підпадає під дію пункту г) “надавати незаконні переваги фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи рішень” і має відповідати згідно з нормою: “Умисне невиконання такими керівниками заходів, передбачених частиною першою цієї статті, тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від двадцяти п’яти до п’ятидесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян”, оскільки не зупинив надання незаконної переваги за мовною, національною ознаками з боку ректорату Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського.

4. Надіслати комісії Ради національної безпеки та оборони України до Кабінету Міністрів України з метою проведення розслідування щодо ставлення до законних прав сотень тисяч громадян віцепрем’єр-міністра України Д. Табачника, яке я розцінюю як прояв україноненависництва та надання ним незаконної переваги за мовною, національною ознаками.

5. Розглянути на засіданні Ради національної безпеки та оборони України стан забезпечення конституційних прав громадян, які вибрали мовою навчання, отримування інформації та спілкування білоруську, болгарську, гагаузьку, грецьку, єврейську, кримськотатарську, молдавську, німецьку, польську, російську, румунську, словацьку, угорську та державну мову у відомствах, установах та організаціях, що належать до відповідальності віцепрем’єр-міністра України Д. Табачника.

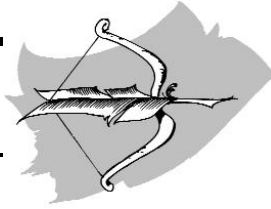
6. Згідно зі ст. 15. та ст. 20 Закону України “Про звернення громадян” повідомити мені про результати розгляду всіх пунктів моєї скарги на адресу:

Із повагою та надією на підтримку й розуміння

“ ” 2007 року

Фото О. Литвиненко

НАБОЛІЛЕ

Закінчення. Початок на с. 9

де розіграватися грандіозна за своїм масштабом трагедія загибелі одного з найнепокірніших на Землі народу, кінцевого, необхідного згасання його самосвідомості... Література, театр, кіно — все буде зображувати й прославляти наймерзенніші людські почуття. Ми будемо всіляко підтримувати так званих творців, які стануть насаджувати і втовкмачувати у людську свідомість культ сексу, насильства, садизму, зрадництва — словом, усякої бездуховності.

Чесність і порядність висмикуватимуться і стануть нікому не потрібними, перетворяться на пережиток минулого. Хамство й нахабність, брехня й обман, пияцтво і наркоманія, тваринний страх один перед одним і безсоромність, зрадництво... — усе це буде гарно й непомітно культивувати, усе це розцвіте махровим цвітом. І мало хто здогадуватиметься або навіть розумітиме, що відбувається. Але таких людей ми поставимо в безпорадне становище, перетворимо на посміховисько, знайдемо способи оббредати, оголосити покидьками суспільства”.

Чи не здається й Вам, шановний читачу, як і мені, що із-за ширми такої “цивілізованості” й “демократизму” визирає мармиза (даруйте) нащадка тих демократизаторів — агресивних американських скватерів, — які збройно пробивалися до східного узбережжя Тихого океану і в ході свого нестримного наступу методично й цілеспрямовано винищували до кореня індіанське населення північноамериканського континенту, а на плантаціях південних штатів у найжорстокіший спосіб виснажували негрів-рабів?

О, як нині нас повчають і докоряють у відсутності “справжньої демократії” спадкоємці моралі й моральності тих, хто ще в XVII столітті приносив до американських місцевих адміністрацій скальпи індіанців, одержуючи за чоловічий 100, а жіночий або дитячий 50 фунтів стерлінгів. І це тоді, коли в нас процвітала Козацька Республіка, коли наша перша Конституція з’явилася на кілька десятиліть раніше від американської!

Оце і є вона, заокеанська винахідливість, енергійність, ініціативність і практичність. І В’єтнам був продовженням тієї “практичності”: там доблесні американські воїни приносили на бази голови в’єтнамців. В обмін на пиво.

Хіросіма й Нагасаки... В’єтнам, засипаний діоксидом (помаранчева пудра, одна мільйонна часточка грама якої здатна вбити кролика — писала преса тих часів)... Перетворена на руїни Югославія з її унікальною, справді слов’янською культурою (гроші американські, літаки натовські)... Знищені прадавні цивілізації Афганістану, Ірану, Іраку...

Хто наступний? За ким черга? На кого спрямують свій вогонь “томагавки”? На чії голови посипляться касетні й графітні бомби, снаряди з ослабленим ураном?!

Світе, світе, лукавий і підлий! Ти не хочеш помічати страхітливих картин убивства світової культури разом із її носіями! Нічого не робиш, аби зупинити міжнародний розбій супердержави, яка поширює свої інтереси на десятки тисяч кілометрів від своїх державних кордонів та одноособово, ігноруючи світове співтовариство, встановлює на свій лад “всепланетарний порядок”!

Так само, лукавий світе, ти не хочеш помічати й осуджувати злочини перед людством і людяністю іншої імперії-терористки, яка доконує чеченців і суне свого імперського носа у справи суверенних народів!

І водночас, лукавий світе, ти... імітуєш свою демократичну цнотливість, зносячи пам’ятники велетням духу!!!

Ізолювати Шевченка від його народу — одне з найголовніших завдань глобально-коаліційних антиукраїнських сил. І це завдання виконується повсюдно й бездоганно. В Україні — не без допомоги “ширих патріотів”. Тих, що й свічку поминальну запалять, і кущик калини посадять, і вітрячок, як символ України, вибудують біля свого “дворянського гнізда”... І іншим народам у їхніх трагічних втратах поспівчують. Так щиро й по-людському.

Ось тільки не нагадають лукавому світові, що лише від 1913 по 1922 рік із тіла народу українського було винято... 9 мільйонів

ЯК МИ ОСКВЕРНЯЄМО ШЕВЧЕНКОВІ ЗАПОВІТІ

життів! Тобто: якщо у 1913 році в Україні було 35,2 мільйона осіб, то в 1922 році українців стало тільки 26,2 мільйона (Див.: Українська Радянська Енциклопедія. — К, 1984. — Т. 11, кн. 2. — С. 22, таблиця 2).

Ну, хто не відає, ким було втягнуто Україну в першу імперіалістичну, а потім — у братовбивчу (громадянську) бойню?!

Зрозуміло, що й сьогоднішні “Няньки, // Дядьки отечества чужого” ой як не хочуть, щоб Шевченко нагадував їм про їхню скороминушість:

*Не стане ідола святого,
І вас не стане, — будяки
Та кропива — а більш нічого
Не виросте над вашим трупом.
І стане купою на купі
Смердячий гній...*

І вже ніяк не узгоджується з апетитами сучасних уболівальників за Україну Шевчен-

Пам’ятник Т. Г. Шевченку під Замковою горою в Чигирині

кова міра матеріального достатку: “і небагаті, небагати”. Це — майже зрівнялівка! А тут же хочеться, щоб — як у Герасима Калитки: і землі не зміряти, і грошей не полічити.

Про землю мовлячи, бачимо знову-таки деяку невідповідність між Шевченковими потребами й потребами наших новітніх патріотів. Кобзареві на чужині ой як хотілося, ой як бажалося,

*Щоб не робили москалі
Труни із дерева чужого
Або хоч крихотку землі
Із-за Дніпра мого святого
Святії вітри принесли,
Та й більш нічого.*

Ну, “крихотки землі” для наших полум’яних патріотів замало. В оздоровчій зоні довкола Києва, і в Криму, і в Карпатах, вони нахапали і по три, і по шість і по більше гектарів (кажуть, із правом оренди на 49 років та з правом викупу). Отож тепер і ветуємо встановлення кримінальної відповідальності за самовільне захоплення отих “крихіток”.

Згадалося ще одне мученицьке сподівання:

*Хоча серце замучене,
Поточене горем,
Принести і пожити
На Дніпрових горах.*

Ой, Тарасе Григоровичу! Колись Ви з гіркотою сердечно писали: “Добре, мамо, // Що ти зарані спать лягла”... Я ж сьогодні, Тарасе Григоровичу, з неменшою гіркотою кажу: добре, що й Ви встигли заранне прилягти на Канівській кручі, бо в наші дні, на шістнадцятому годочку нашої святої Незалежності, яку ви так тяжко виборювали, Вам навряд чи була б надана можливість прилягти “хоч на малесенькій горі”!

У нестримному пориві перетворити Україну на суцільну **бакаївщину**, нам звісно, не до Шевченка. Хоча ми, попри все інше, добре затамили, що

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.*

Отож прямо з Майдану рвонули до роботи. Несамовито змагаючись із “нечистими”, “чисті руки” заходилися вибудовувати замки, які й не снилися середньовічним графам і князям (тоді не було ні такої техніки, ні таких, як нині, технологій). І вже зарясніли в пресі “радісні” повідомлення про успіхи на цьому поприщі: “Іх дачи” (“В. В.”), “Дніпро обсіли “жирні коти” (Сільські вісті) тощо.

І всі ті, хто вистоявав на майданах України, підтримуючи “всенародно обраних”, нині з величезною радістю переконуються: а таки ж і справді “знаємо”, “вміємо”, “можемо”! Уміємо складати копійчку до копійчки, мільйончик до мільйончика, мільярдик до мільярдика — та все на нерухомість (Бог дасть, поламаємо всякі там мораторії та ще й земельною (“всім даною”, як писав Поет), а заодно й **мовою** торгонемо з європейським розмахом).

Добре, що Тарас Григорович не знає, що зробили з його Дніпром. І з його горами. З отими, що

*Високії! І голубії!
Найкращі в світі! найсвятії!*

Це про Переяславщину. Про Трахтемирівщину. Усьому даємо й дамо лад. Усе приватизуємо: і Трипільську, й Зарубинецьку, й Черняхівську археологічні культури... На ріках з’явилися персональні причали, пристані. Радують око фешенебельні яхти. У будні й свята гримлять салюти... “*Руїну слави // Рим пропиває. Тризну править...*” Рим можна замінити Києвом — помилки не буде.

Де я живу? У якій країні? Серед якого люду? Не стало Лицаря Сивого Дніпра — академіка Олександра Вікторовича Топачевського, й ніхто тепер навіть не згадає про проблеми Славутича! Ніхто не бачить, як обвалюється його береги, як мільйони кубометрів зрушеного ґрунту побільшують мілководдя... Колись журнал “Знання — сила” писав, що за літо з поверхні Цимлянського водоймища випаровується метрова товща води. Площу Великих Дніпровських калож не порівняти з площею Цимлянського моря. То скільки ж кубікометрів (!) води випаровується протягом літа з поверхні Славутича?!

Здатність самоочищатися має тільки проточна вода. Вода ж стояча, на мілинах, дуже прогрівається, інтенсивно випаровується й “цвіте”. Так руйнується вигадана для наївних байка про створення запасів прісної води...

Катастрофа Дніпра була першою не тільки національною, а й планетарною, а вже Чорнобильська катастрофа займає лише друге скромне місце. І якщо про біди Чорно-

Пам’ятник Т. Г. Шевченку в с. Фастівці

Пам’ятник Т. Г. Шевченку в Шацьку

біля іноді й говорять, бодай про людське око, то про катастрофу Дніпра за роки Незалежності не мовлено ані словечка. Одна з найбільших і найкрасивіших річок планети конає у берегах українського національного безпам’ятства.

Оспіваний Шевченком найвеличніший національний символ України осквернено не тільки руйнарами природи, а й новими жерцями моралі. У багатьох місцях до Дніпра вже не можна досягнути: приватна власність священна й недоторканна. Подібного історія України не знала ні у віках, ні в тисячоліттях.

*Люде, люде!
Коли то з вас буде
Того добра, що маєте?
Чудні, чудні люде!*

Я ніскільки не дивуюся, що на ремонт у будинку А. Козачковського у Переяславі, де написано “Заповіт”, “Наймичку”, “Кавказ”, вступ до поеми “Єретик” (1845), а в 1859 році — “Якби то ти, Богдане п’яний”, — так-таки й не знайшлося 50 тисяч гривень.

Не дивуюся з того, що років із три не працював музей Тараса Шевченка у Каневі, що над приміщенням музею Кобзаря у Києві нависла загроза: чиєсь пожадливе око накинуло на цю ошатну оселю — і Шевченкові пахне “розкуркулювання”: виселення на віртуальні задвірки.

Не дивуюся з того, що в Красноармійську місцева влада не дозволяє спорудити пам’ятник на площі Шибанкова — Шевченка хочуть запхати на заміський пустир...

Не дивуюся, що нікому видати романи про Шевченка та гетьмана Тараса Федоровича (Трясила), написані Миколою Будником.

Не дивуюся, що ніхто не озивається на Шевченкове благальне: “Не забудьте пом’янути...” та “Обніміться ж брати мої! Молю вас, благаю!”.

Тарасе Григоровичу, кого Ви просите? Ми не чуємо: у нас вуха позапливали салом. Навіть за Гаранта Другого було видано указ про відзначення 155-річчя “Заповіту”. Тепер ніхто нікому не “указує”. І кожен із “хлопців” зайнятий своїми справами.

Не дивуюся з того, що чудова ініціатива переяславських просвітан — щороку організовувати літературно-мистецьке свято “Переяславська осінь Кобзаря”, — підтримане лише центральним правлінням Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка, за п’ять (!) років так і не поширилося на всю Україну. Ба!

Навіть голова Переяслав-Хмельницької райдержадміністрації (дуже-дуже помаранчевий патріот!) за п’ять років жодного разу не відвідав цього свята. Не кажучи вже про поширення “Переяславської осені Кобзаря” на школи бодай Переяславщини!

Україна без Шевченка — Україна безнаціональна. Україна безнаціональна — Україна бездуховна. А якої вам ще треба?!

*Не жаль на злого, коло його
І слава сторожем стоїть.
І жаль на доброго такого,
Що й славу вміє одурити.*

(Премудрого одурено).

Іван ШПИТАЛЬ

Фото Олександра ШЕПНІВСЬКОГО

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Український Президент твердо вірить, що за 10 років Україна буде повноправним членом Європейського Союзу: “Я в це вірю, я в цьому переконаний”, — так він сказав в ексклюзивному інтерв'ю німецькому телевізійному каналу “N-TV”. Що ж життєствердна віра, поєднана з дією, — велика, всепериодична сила. Однак тільки сутнісно, істинно діяльна віра пермагає. А дія — це праця, рутинна, з якої непомітно виростають тролянди. Чергове засідання України—Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ, що відбулося 6 лютого в Києві в рамках політичного діалогу між Україною та ЄС, — це в принципі саме така рутинна. Однак її політичне значення вагоме.

Цього разу навколо такої робочої події здійнялося незвичне інформаційне шумовиння, причиною якого є політиканська шамотнява навколо вже екс-міністра закордонних справ України Бориса Тарасюка. До проведення засідання України—Трійка ЄС потрібно було якось визначитися і Борису Івановичу, і тим політичним силам, які розігрували у владній грі карту провокативного звільнення міністра закордонних справ. Після того як Борис Тарасюк подав у відставку, а виконувачем обов'язків міністра закордонних справ призначено його першого заступника Володимира Огризка, можна було, нарешті, полегшено зітхнути. в. о. міністр і очолив делегацію МЗС України.

На зустрічі в Києві Трійка ЄС була представлена Федеральним міністром закордонних справ Німеччини Ф. Штаймайером (Німеччина головує в ЄС у першому півріччі 2007 року) та Державним секретарем у європейських справах МЗС Португалії М. Лобо Антунешом (Португалія головуватиме в наступному півріччі).

У цілому це засідання України—Трійка ЄС пройшло під знаком початку офіційних переговорів між Україною та ЄС щодо укладення нової великої рамкової Угоди відносин між Україною та ЄС. У 2008 році ця Угода має прийти на зміну чинній Угоді про партнерство і співпрацю 1998 року. Переговори почнуться в лютому-березні цього року. Хочеться сподіватися, що на цей

ЗА 10 РОКІВ У ЄС?..
ШЛЯХ НАДІЙ НАШИХ

Фото Оксани Цесури

напрямок буде кинуту найкращі сили й віддано максимум часу й ресурсів, адже на найближчий рік питання укладення нової рамкової Угоди з ЄС є ключовим на зовнішньополітичному порядку денному України.

На які ж успіхи можна розраховувати після зміни керівництва МЗС у царині стратегічно важливої євроінтеграційної політики? Це питання дуже актуальне, якщо зважити на часто наголошуваний у ЗМІ європейський імідж Бориса Тарасюка — імідж послідовного, наполегливого євроінтегратора, велимишанованого в Брюсселі дипломата. Насправді це дещо міфологізований й ідеалізований образ екс-міністра. У брюсселівських кулуарах політичні підходи й риторика Бориса Івановича називали *націоналістичною*, що в дипломатичній сфері є далеко не компліментом. Український зовнішній політиці на її євроінтеграційному плацдармі потрібний збалансованіший і прагматичніший підхід, розробка й застосування якого вже залежатимуть від наступного керівництва МЗС.

Як відомо, наразі ЄС на офіційному рівні відмовляється давати Україні чіткі перспективи членства в ЄС. Однак не все так просто й однозначно в євросоюзовських політичних лабіринтах.

Як би не хотіли скептики й зневірени в це повірити: в ЄС українське питання популярне, широко досліджуване та обмірковуване. Єврокомісари часто в своїх промовах згадують Україну, зі знанням специфіки наводять приклади з українських реалій. На неформальному кулуарному рівні ідея нормативно-правового надання Україні перспективи членства в ЄС живе. Так що можливість укладення Угоди про асоціацію, того типу Угоди, де ця перспектива формулюється й закріплюється, залишається далеко не примарною. І в цій справі багато що залежатиме й від українського уряду, і від парламенту, і від Президента, і що найголовніше — від громадянського суспільства України.

Приймаючи делегацію Трійки ЄС, і Президент, і Прем'єр-міністр України засвідчували свою глибоку відданість євроінтеграційній меті України. Минулого тижня депутати В. Вечерко (ПР), В. Лановий, Н. Прокопович (“НУ”) і С. Шевчук (БЮТ) зареєстрували проект заяви Верховної Ради “Про початок переговорів між Україною і ЄС щодо нового базового договору”, в якому Верховна Рада нагадує про дві резолюції Європарламенту, що закликають Раду ЄС і Єврокомісію надати Україні чітку європейську

перспективу й розпочати переговори щодо укладення з нашою країною Угоди про асоціацію. Йдеться про резолюції, які приймалися на хвилі помаранчевого піднесення в Україні й європейського оптимізму щодо спроможності України досягти в близько-строковій перспективі копенгагенських критеріїв членства в ЄС. Але якщо подивитися не на нормативний, а на емпіричний бік справи, то насправді сама сіль проблеми визнання європейської перспективності чи безперспективності країни захована не в копенгагенських критеріях і локалізована не в стінах Європарламенту, як це не дивно звучить. Середньостатистичний болгарин живе не заможніше середньостатистичного українця, проблема корупції незмінно актуальна для Словаччини й Румунії, але чому вони всі в ЄС, а нам поки що не хочуть навіть на хвилюкку ввімкнути зелене світло? Тому що єсєвська політика реально твориться в стінах Єврокомісії і в низці європейських столиць: у Берліні, Парижі, Амстердамі, але не у Варшаві, на жаль для нас. Поточна політична кон'юнктура найбільших європейських столиць — ось головний вершитель євроінтеграційних дол. За даними соціологічного дослідження “Європейці та членство України в ЄС”, проведеного на замовлення громадської організації Ялтинська європейська стратегія, 55 % респондентів у країнах-членах ЄС, висловилися за членство України в ЄС. Результат вельми обнадійливий, і знеохота європейських політиків і партій звертатися до теми розширення ЄС, а тим більше підтримувати вступ такої країни, як Україна, видається не такою вже аргументованою на тлі цього рівня підтримки.

Засідання України—Трійка ЄС за своїм форматом і статусом — консультативно-політична зустріч, що не передбачає підписання якихось серйозних документів. Але саме останнє засідання є знаковим, це офіційна точка відліку шляху до важливої проміжної мети — укладення посиленої рамкової Угоди, де в найоптимальнішому варіанті мали б бути закріплені, по-перше, створення Україною з ЄС розширеної зони вільної торгівлі; по-друге, перспектива членства в ЄС.

● **Жанна БЕЗП'ЯТЧУК**

ПРО ЦЕ ГОВОРЯТЬ

ГИНУТЬ ЛЮДИ
НА ВОДІ

В Україні продовжуються трагедії із загибеллю людей під час різних нещастів. Гинуть на дорогах, у вогні. А з настанням справжньої зими — гинуть на льоду, точніше, йдуть під лід. Шість загиблих! Такий трагічний фінал риболовлі на Каховському водосховищі в Дніпропетровській області. Біля села Кам'янка Нікопольського району троє досить досвідчених рибалок чомусь зійшли на тонкий 3-сантиметровий лід, причому дуже далеко від берега, де глибина сягала 10-ти метрів. Лід провалився. Загинули не лише ці люди, а й ще троє, які кинулися їх рятувати. Причому, син загинув, рятуючи батька.

МАЙЖЕ 19 МІЛЬЙОНІВ
ІНОЗЕМЦІВ ВІДВІДАЛИ
УКРАЇНУ

За повідомленням Держслужби туризму й курортів, за 2006 рік Україну відвідало 18,9 мільйонів іноземних громадян. Це на 7 % більше попереднього року. Найбільше гостей — із країн СНД — 11,9 мільйона. З країн ЄС — 6,3 мільйона.

СТАНІСЛАВ
САДАЛЬСЬКИЙ —
ГРОМАДЯНИН ГРУЗІЇ

Популярний російський актор театру й кіно Станіслав Садальський оригінально виявив своє обурення антигрузинською кампанією, що розгорнулася в Росії наприкінці минулого року. Народний артист Росії подав клопотання про надання йому грузинського громадянства. Це клопотання було задоволене владою Грузії, громадянство надане. Звичайно ж, почесне, за неможливістю надання подвійного громадянства. Але актор задоволений і гордий цим. Сам президент Саакашвілі вручив Садальському в Тбілісі не лише документ про почесне громадянство, а й посвідчення про присвоєння йому звання народного артиста Грузії. До речі, мати Садальського — українка. І актор заявив: якщо в Росії трапиться подібна антиукраїнська істерія, він підтримає українців.

СЕКРЕКЛАМУ —
ГЕТЬ З ЕКРАНА

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення заборонила трансляцію деяких рекламних роликів. Підстава — рішення Національної експертної комісії із захисту громадської моралі. Зокрема знято з ефіру рекламний ролик “МакКофі”, який, за вердиктом комісії, носив відверто сексуальний характер.

● Підготував
Петро АНТОНЕНКО

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

Наша газета в публікації “На кладовищі права і закону” (ч. 37 за 2006 р.) розповідала про дику історію, яка трапилася у великому селі Комарівка Борзнянського району на Чернігівщині. Тут в одну з травневих ночей було сплюндровано кільканадцять могил. Злочин вчинив молодий учитель, син директори місцевої школи Роман Порубай.

І ось слідство й суд завершено. Днями Борзнянський районний суд виніс злочинцеві вирок: 3 роки позбавлення волі. Без “умовно”, “з відстрочкою”. Просто в залі засідань засудженого взяли під варту. Окрім ув'язнення, він повинен за рішенням суду виплатити солідні суми компенсації потерпілим — родичам похованих, чії могили було сплюндровано. І за матеріальні збитки, адже відновлення надмогильних плит, па-

м'ятників коштує чималих грошей, і як компенсацію за моральну шкоду людям.

Слідство і суд констатували: злочинець діяв один.

ВИРОК ЗА НАРУГУ
НАД МОГИЛАМИ

Подібний досить рідкісний для України вирок має стати пересторогою. Адже вандалізму на кладовищах більше, що свідчить про моральний стан суспільства. Згадаймо недавнє розбиття дитячої могили школярками (!) на Николаївщині. Руйнування в іншому регіоні кількох могил п'яними молодиками. А кілька років тому на найбільшому цвинтарі Чернігова цілий погром вчинили члени секти сатаністів.

В одному з сіл Чернігівщини щойно вибухнула

конфліктна ситуація. Один з односельців, перебравшись у стілицю і вибившись у “круті”, точніше, у “напівкруті”, бо просто знається з якимись впливовими людьми, подав позов до суду на сільську раду за те, що

сільське кладовище розташоване надто близько до його новозбудованого маєтку. Колись у СРСР була норма: 50 метрів між кладовищем і населеним пунктом. Кілька років тому в Україні цю норму збільшили до цивілізованих стандартів — 300 метрів. Тобто, не можна будувати ближче, ніж за 300 метрів від кладовища, або не можна його влаштувати ближче, ніж за 300 метрів від житла. Але ясно, що це стоїть нових забудов або кладовищ. Ніхто ж не

переноситиме давно збудовану хату або давнє кладовище, якщо відстань між ними менша теперішньої норми.

У “напівкрутого” цей санітарний розрив менший. Тому спершу він вимагав навіть перенести ближчі поховання. Тепер вимагає заборонити тут поховання взагалі, навіть якщо це робиться за півкілометра від його дому, на іншому кінці кладовища, де в односельця похований батько і де залишено місце для могили матері. А ще вимога — сільрада має виплатити компенсацію “потерпілому”. Найцікавіше, що він сам збудував “хатинку” кілька років тому вже після введення заборони на таке будівництво, поруч із похованнями.

Односельцям залилося лише обурюватися, а нам дивуватися, яка в нас “повага” до своїх предків.

● **Петро АНТОНЕНКО**

ШАНОВНІ ГРОМАДЯНИ!
ЗАДЕКЛАРУЙТЕ ОТРИМАНІ
ДОХОДИ ЗА 2006 РІК!

ДО УВАГИ

Закон України “Про податок із доходів фізичних осіб” розрахований на високий рівень податкової культури платників податків і свідомості кожного громадянина України. Відповідно до вимог Закону, обов'язком громадян, які протягом звітного року отримували окремі види доходів, з яких при виплаті податок не утримувався, є подання декларації за 2006 рік.

Тобто, державою передбачено механізм декларування добросовісним громадянином-платником податків своїх податкових зобов'язань, навіть якщо роботодавець не виконує вимог чинного законодавства.

Шановні громадяни! Якщо ви протягом 2006 року отримували доходи, з яких при виплаті податок не утримувався, в тому числі зарплату “в конверті”, ви маєте

можливість забезпечити собі соціальні гарантії, задекларувавши отримані доходи за 2006 рік і перерахувавши податок із доходів фізичних осіб.

Бережіть свій час, заздалегідь задекларуйте отримані доходи, не чекайте 31 березня 2007 р. — кінцевої дати подання декларації про доходи за 2006 рік!

ДПІ у Печерському районі м. Києва звертається до кожного з вас: поважайте себе, шануйте своїх батьків, дітей, цінуйте державу, реально оцінюйте свій трудовий внесок, не “занижуйте” і не “завищуючи” його, вчасно та в повному обсязі сплачуйте податки.

● **Управління масово-роз'яснювальної роботи та звернень громадян ДПІ у Печерському районі м. Києва**

«ЗАХИСТИМО УКРАЇНУ» В ОДЕСІ

Цього дня, крім офіційних урочистостей, свій мітинг проводила й Одеська національно-патріотична громадськість міста.

Одесити висловили занепокоєння політичним становищем, зокрема ситуацією реалізації планів обмеження української мови, перепиання історичних підручників, напруги в Криму, а також негативних наслідків з обмеження конституційних повноважень Президента України Законом України «Про Кабінет Міністрів України». Тут вирішили заснувати громадську раду «Захистимо Україну».

- **Павло АГРОМАКОВ**, член правління обласного об'єднання «Просвіта»

ДЕНЬ БИТВИ ПІД КРУТАМИ – ДЕНЬ СКОРБОТИ

Із метою аналізу перебігу подій після проголошення IV Універсалу в Україні, визначення слабких і сильних сторін підготовки українського війська, подання правдивого опису перебігу бою під станцією Крути в Чернівецькій обласній науковій бібліотеці ім. М. Г. Івасюка, обласне об'єднання ВУТ «Просвіта» та обласний інститут післядипломної педагогічної освіти провели науково-практичну конференцію «Трагічні сторінки нашої історії, присвячені юнакам-героям, загиблим під Крутами». Члени обласної «Просвіти» (на світліні), виступаючи, наголошували: від незалежної України крутянці варті гідного вшанування.

- **Тамара МІНЧЕНКО**, голова Чернівецької «Просвіти»

РОЗДУМИ НА ТЕМУ

У день високожертвовного Чину Олекси Гірника 21 січня в незалежній Україні відбулися поминальні імпрези — на Чернечій Горі в Каневі та біля могили страстотерпця — в м. Калуші на Івано-Франківщині.

Цього року вшанувати пам'ять Олекси Гірника на Чернечій піднялися священики українських церков, представники національно-патріотичних організацій Канівщини, районної держадміністрації, козацтво Канівського полку, лікарі, вчителі, учнівство, представники ЗМІ.

Лягли квіти й пучечки калини до Могили Тараса Шевченка, тому до пам'ятної брили червоного граніту з глибин канівських дислокацій, встановленої на місці, де спалахнув живим смолоскипом О. Гірник, офіруючи власне життя Матері-Україні, — під палким поглядом національного Пророка.

Указом Президента О. М. Гірникові присвоєно звання Героя України, а незабаром за грант Президента України буде встановлено і пам'ятний знак. Тут же зачитували оригінали листівок О. Гірника, демонструвалася запальничка, якою він креснув востаннє...

Вірний імперативам Шевченка до самозречення — Український Смолоскип у своїх летючках-протестах, яких розкидав близько тисячі по схилах Чернечої Гори, громобійними рядками Кобзаревих поезій закликав народ піднятися супроти російської окупації України, проти згубної русифікації. Зазивно гукав, благав настійно боротися за Самостійну Соборну Українську державу.

Як видно з написаної духовниці, свій саможертвовний Чин О. Гірник приурочував 60-річницю знаменної дати — проголошення незалежності Української Народної Республіки Центральною Радою.

І сьогодні листівки з полум'яними закликами вірного сина Українського народу Олекси Гірника залишаються не тільки животрепетними

ПОШАНУВАЛИ ГЕРОЯ

29 років тому на Чернечій горі, за кілька десятків метрів від Могили Тараса Шевченка, спалився Олекса Гірник. Про героїчну й водночас трагічну акцію полум'яного українського патріота Видавничий центр «Просвіта» видрукував художньо-біографічну повість М. Іщенка «Спалився за Україну» (2004 рік).

18 січня 2007 року Президент України Віктор Ющенко підписав Указ про присвоєння звання Герой України Олексію Миколайовичу Гірнику з удостоєнням ордена Держави (посмертно): «За проявлені громадянську мужність і самопожертву в ім'я незалежної України».

документами «врем'я лютого», а й актуальними. У надміру складних обставинах утвердження української державності перед нашою приневолюено нацією постали нові виклики, роз'ятрено правічні рани українців. Полум'я Смолоскипа палахкотить над нами, голос Гірника звучить зазивним дзвоном, як сполох до дій рішучих і безстрашних.

Адже в незалежній Українській державі примаскований окупант і його прихвостні, занишкнувши до часу, нині розперізуються нахабно, підступно, войовниче. Після розбрату помаранчевого табору олігархічно-комуністичні клани об'єдналися і вовчими зграями кинулися шматувати все українське. Вони правлять бал у парламенті, верховодять в уряді, замахнулися на українську мову, знеславлюють нашу Державу. Шовіністичні зайти та їхні посіпаки у тозі антикризовиків-федералістів із шкідливістю покромсати нашу Соборність, зламати єдність Заходу і Сходу України. Злі духи реваншизму порочать першого народного Президента України, «запускають пазури в печінку» національно-демократичній інтелігенції, злостиво каляють генія Шевченка.

Одержавлені бандюжники й шапкохвати дограбовують у народу все: право на працю, заводи й фабрики, книгодрукування, прожиткові статки, землю, ріки й озера, ліси, небесну блакить.

Найстарші покоління, що в таких муках здобували свободу і спо-

дівалися хоч на схилі літ пожити по-людськи, по-українськи, втрачають омріяну надію.

Людей силоміць відчужують від держави. Українці вкотре вимушені покидати Вітчизну, розсіюються по світах. Водночас нового витка набувають криваві розборки переділу народно-державної власності. Становище в Україні тривожне.

Стопнища новітніх нацистів-чингизидів влаштовують шабаші на наших військових об'єктах, колонні осатаніліх заборд погрозливо марширують вулицями українських міст зі стандартами чужої держави, з портретами чужих рабовладних царів і вигуками: «Православіє, самодержавіє, Россія!»

Національні цінності, за які відпалав вогнем О. Гірник, за які лягли кістками мільйони борців, — зараз загрожені не менше, аніж у добу московської монаршої тиранії чи імпер-більшовицького душогубства.

Відчайдухи пориваються до безкомпромісного спротиву. Гряде організація всеукраїнської самооборони!

Олекса Гірник поруч із Тарасом Шевченком щомиті кличуть нас ставати на захист Отчого Краю, наказують зміцнювати святу свободу рідної Держави.

- **Михайло ІЩЕНКО**, лауреат премії імені Олекси Гірника, м. Канів Черкаської обл.

ПАМ'ЯТНИК ОЛЕКСІ ТИХОМУ В ОЛЕКСІЄВО-ДРУЖКІВЦІ

ДОБРА СПРАВА

У кінці листопада минулого року пресу обійшло повідомлення про наругу над меморіальною таблицею пам'яті Олекси Тихого на Дружківському міському музеї: хтось обливав її мазутом уночі проти Дня пам'яті жертв голодомору і політичних репресій. Аж ось із села Олексієво-Дружківка надходить лист від Євгена Шаповалова: «Я предприниматель, занимаюсь производством мелкосортных мозаичных ж/б изделий. Смотрел я на все это, что происходит вокруг Тихого, и так стыдно стало за всех нас, за наш Донбасс. А это и моя родина, я ее люблю, как любил Донетчину и Олекса. И вот я сделал ему памятник и установил. А они, власти, пусть теперь объясняют, что произошло. Пусть присвоят себе все заслуги. Это не главное. Главное, что в школе стоит памятник Тихому, память Правде, память Украине, и дети каждый день будут это видеть. А дети — это будущее. Может, они хоть немного будут лучше».

Підприємець надіслав знімок пам'ятника: це розкрита книжка з портретом О. Тихого та його словами. Блакитний із помаранчевим полум'ям смолоскип.

Євген Шаповалов, а одночасно й голова селищної ради Анатолій Вовкотруб, запросили мене на відкриття пам'ятного знака в Олексієво-Дружківській школі, яку 1943 року Тихий закінчив, а 1954—56 рр. учителював у ній. Отже, цю добру справу підтримали школа, селищна рада, Дружківське міськвн, журналісти. Треба їхати: одне те, що я близько знав Олексу Тихого у неволі, а друге, — треба поважати людей конкретної справи: от не став чоловік голосно обурюватися, вимагати «реагування» влади, а зробив, що зміг.

На відкритті пам'ятного знака, що відбулося 26 січня, напередодні 80-річчя Олекси Тихого, Євген Шаповалов додав:

— Олекса Тихий уже є легендарною людиною. Він тут жив, ходив цими вулицями, дихав цим повітрям — не можна допустити, щоб про нього забули. Я пішов до влади. «А хто ви такий?» — «Я громадянин України, мешканець цього міста». Пішов у музей — там теж нічого не знали. Це страшно. Треба щось робити. Пішов до журналіста Євгена Фіалка: може, зробити нову меморіальну дошку? Він каже: «А що як поставити пам'ятник — і куди вона подінеться, дорога наша влада?»

Найлегше було поставити пам'ятник. Найтяжче було добитися дозволу. Брехали, дурили... Розказати — це ціла історія.

Допомогли молоді друзі — колишні випускники школи Володимир і Костянтин Шапілови, Андрій Козлов, Руслан Бердієв, Валерій Прохоров. Ці громадяни України з неукраїнськими прізвищами зробили пам'ятник великому українцю. Працювали безкоштовно. Це громадянський вчинок. Більше того, коли я звернувся в Коростишівський кар'єр на Житомирщині по гранітні плити — мені їх дали без оплати і навіть привезли попутним транспортом, бо теж чули про правозахисника Олексу Тихого, який загинув у неволі. Коли була потрібна кам'яна кришка, я звернувся в м. Димитров до Анатолія Шелудька. Дізнавшись, що це на пам'ятник Олексі Тихому, він дав скільки треба. Портрет вибив майстер із Краматорська. Дізнавшись, хто такий Тихий, грошей не взяв. Так що практично ми вклали лише свою працю.

Якось Євген Сверстюк сказав: «У політичних таборах було дві мови: мова людська і мова конвою». Спілкуючись з Євгеном Шаповаловим, із журналістами Євгеном Фіалком, Володимиром Березиним, із редакцією газети «Провінція» в Костянтинівці, з директором Пресклубу реформ Іриною Черниченко в Донецьку, з редактором газети «Альтернатива» Тетяною Івановою у Вугледарі, я збагнув, що на Донеччині немає конфлікту між російською й українською мовами. Є конфлікт між мовою хама і мовою культури. Хам обляпав меморіальну дошку — і цим викликав протидію культурних людей, незалежно від того, якою мовою вони розмовляють. Негативний факт викликав потужну позитивну хвилю. Публікації в пресі сформували громадську думку. Завміськвно Дружківки Володимир Качур підтримав ідею спорудження пам'ятника. Школа, селищна рада погодилися. Журналісти Костянтинівки й Донецька скликали прес-конференції. На урочисте відкриття пам'ятника запросили вдову Галину Устимівну Василенко й сестру Олександрю Іванівну Сидорову, співакамерника О. Тихого Михайла Горина — він приїхав із дружиною Ольгою. Левко Лук'яненко передав листа і книжки. Прийшли міський голова Дружківки Валерій Гнатенко, люди з «Просвіти» і політичних партій, школа підготувала гарну композицію, школярі прийшли у вишиванках і вітали гостей українським «доброго дня», і дітям це подобалося.

Чому стало таке зрушення? Донеччани шукають свого духовного й історичного коріння — і знаходять його у цій видатній особистості, яка так відповідає духові краю.

- **Василь ОВСІЄНКО**

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

«ПРОСВІТА» ЗАПРОШУЄ:

21 лютого взяти участь у заходах, присвячених святу:

о 12 годині в Національній спілці письменників України відбудеться «круглий стіл» на тему: «Державна мова і права нації та людини»;

о 18 годині в Палаці мистецтв «Український дім» — літературно-мистецький вечір за участю народних майстрів сцени.

Українська демократія таки дотиснула своїх політиків і нарешті Верховна Рада прийняла Закон “Про Голодомор 1932—1933 років в Україні”. Нарешті український голодомор визнано геноцидом. Це велика перемога всіх патріотичних сил, яка прямо чи опосередковано матиме далекосяжні наслідки. Верховна Рада прийняла рішення неохоче, обговорення проекту було складним. Противники цього рішення спробували знову піти околяса і були згодні на будь-яке визначення, тільки не на страшне слово ГЕНОЦИД. Утім відступати було нікуди: того дня на Верховну Раду дивилася не тільки вся Україна, а й увесь світ. Визнання українського голодомору актом геноциду, народовбивства — серйозний привентивний удар по тих силах, які ще сподіваються на реванш. У довгій і напруженій боротьбі за своє право на правду українці здолали перший перевал і виграли першу битву, але ще не війну. На цьому можна було б і закінчити оціночні судження про цей історичний Закон, якби під час обговорення не сталося того, що викликало всезагальне обурення. А особисто мене зачепило до болю.

Почну з прямої цитати: “Коли стало очевидним, що для порятунку підмоченого іміджу помаранчевої команди треба буде... будь-що зіграти на темі голоду, то терміново написали із Сполучених Штатів Америки такого собі голодоморного фантазера доктора Джеймса Мейса. Працюючи в Україні, людина помирає. Негайно з’являється розпорядження Президента України, яким передбачено спроектувати та спорудити громадянину Сполучених Штатів Америки пам’ятник, встановити меморіальну дошку, переіменувати одну з вулиць Києва, підготувати серію радіо і телепередач. Зняти документальний фільм. Звісно, все це на кошти Державного бюджету України...”. Це сказав Петро Степанович Цибенко, представник фракції комуністів, у Верховній Раді України під час обговорення Закону про визнання голодомору 1932—1933 років актом протиправного геноциду.

Про що, власне, йдеться? “Помаранчівці” ніяк не могли “выписати” Джеймса Мейса із США, бо він жив до цього в Україні понад 10 років. Уперше приїхав на запрошення Товариства “Україна”, яке перебувало у віданні КДБ, 1990 року, тобто ще до розпаду СРСР. Прибув із дозволу ЦК КПУ — партії, до якої належить товариш Цибенко, після того, як з’явився у пресі виступ В. В. Щербинського, в якому визнано факт масового штучного голоду в Україні.

Зрештою надам слово самому Джеймсові: “Наприкінці 1989 року зі мною почали налагоджувати контакти дипломати Радянської України при Посольстві Радянського Союзу. Наприкінці року Товариство зв’язків з українцями за кордоном запросило мене відвідати Україну... Виявилось, що справжньою причиною запрошення було те, що Комуністична партія України хотіла мене мати під боком, коли вона офіційно прийме резолюцію, що визнає Голодомор як навмисний кримінальний вчинок Сталіна і його спільників, та накаже розсекретити відповідні архівні документи партії (документи з’явилися місяцями пізніше й були надзвичайними), щоб я міг офіційно підтвердити, наскільки позитивним був цей крок”. У 1993 році Джеймс уже назавжди переїхав в Україну. Про причини свого рішення він писав так: “Мені здається, що коли сам об’єкт твого дослідження в небезпеці, тоді треба переглянути свої пріоритети. Намагаючись зрозуміти шкоду та її наслідки, можна стати чинником, який допоможе за лікувати рани. Коли доля складової самого людства — нації й культури лежала на терезах, я відчув, що в мене не було іншого вибору... (З книжки “Піонери вивчення геноциду” видавництва “Transaction Publishers”, Нью-Бразавік-Лондон, 2002).

Я так зрозуміла: у Цибенка викликало обурення те, що так широко вшановують саме громадянина

Наталія Дзюбенко-Мейс

ПОЛІТИЧНИЙ ШАБАШ НА КОСТЯХ

США. Домінік Арель із кафедри українистики університету Оттави (Квебек, Канада), дізнавшись про смерть доктора Джеймса Мейса, написав у своєму виданні “Український список”: “Скорботний день для українистики: американський історик Джеймс Мейс помер сьогодні у Києві у віці 52 роки. Автор класичної праці “Дилеми національного визволення: національний комунізм в Україні, 1918—1933” (1983) та монументального дослідження українського голодомору в трьох томах (1987—1988) Джеймс заплатив професійну ціну за святоташке, з погляду русистів, твердження, що український голодомор був викликаний штучно”.

Цю “професійну ціну” я знаю достеменно, і принагідно хочу сказати, що був Мейс видатним ученим-гуманістом, переконаним противником убивств як способу розв’язання конфліктів. Він каторжно працював. Та, на жаль, аби видати працю понад 300 видавничих аркушів, дисертацію й наукові статті, потрібні неабиякі кошти, з якими сутужно, коли йдеться про такі масштаби. Це зовсім не те, що поставити пам’ятник чи назвати вулицю. Зрештою, пам’ятник на Байковому я поставила за власні кошти. Звісно, допомогли діти, яких виховав і поставив на ноги Джеймс Мейс, та добродішці.

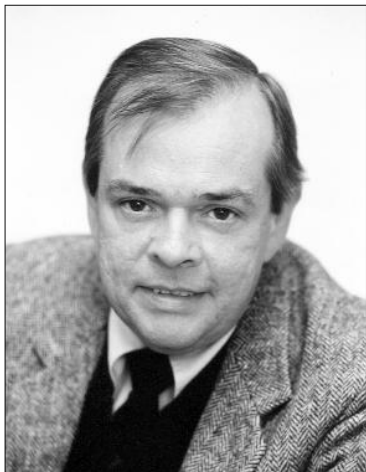
А тепер про Державний бюджет України, який так “пограбував” доктор Мейс.

Коли він потрапив у лікарню, то кров йому надала не держава зі своїх запасів, а українське жіноцтво з газети “День”: бухгалтери, журналісти та ще друзі, сусіди, свої діти. Джеймс тоді пережив клінічну смерть і чотири операції підряд. Допомагала — не держава, хоч кажуть, що було прийнято якусь постанову Київської держадміністрації й виділено якісь кошти. Допомагали Лариса Івшина, Марина Зам’ятіна, Олександр Сугоняко, Євген Сверстюк, Надія Степула, Іван Драч. Хто чим міг. Держава була остеронь. Джеймс жив би, якби після цього пройшов необхідний реабілітаційний курс. У нас тоді на це не було коштів, а в держави — інтересу.

За два тижні до смерті я ще перейшла через судові засідання, коли Мейса хотіли вислати з України. На мої запевнення, що він дуже хворий, що його просто неможливо транспортувати, працівники УВІР сказали, що прекрасно знають цю ситуацію, але все одно вишлють. Тільки суддя Деснянського району з жахом переглянула всі документи й запитала, чому я їх усіх не пошлю до біса? Вона сама це зробила своїм способом, і я нечасто зустрічала таких чесних і благородних людей. Вона самочинно прийняла рішення про продовження візи Джеймсові, а мене захистила від безумних чиновницьких поборів. Це був перший випадок, коли обійшлося без хабарів і принижень, але для мене він симптоматичний і обнадійливий. Про це я не розповідала своєму чоловікові. Не хотіла його турбувати.

І ще одне: коли цікаво товаришу Цибенку, то я йому розповім, звідкіля з’явилися такі дивні хвороби у доктора Мейса. Комп’ютер ще пам’ятає мої заяви в міліцію, коли його майже до смерті побив і пограбував підполковник міліції Микола (так він представився)... Бо був дуже п’яний, бо йому не сподобався американський акцент людини, яка вранці підійшла до кіоску по цигарки. Мою заяву в міліцію не взяли, сказали, що мусить дати сам постражданий: “Хто його зна, що з ким не поділив ваш американець”. Це дослівно. Джеймс тоді не міг ворухити не те що рукою, він просто нічого не бачив.

Тоді Джеймс відмовився звертатися до лікарів, було забагато роботи, перележав, перестраждав. Але відтоді він ніколи не був здоровим.

Джеймс Мейс

Україні, він достеменно знав енергетичні проблеми і його дуже турбувала нересторнованість української економіки, повільна її модернізація, зростання корупції. Про наростання клану “клептократів” при владі він писав ще в 1993 році.

Україна стала йому рідною. Він постійно запитував: “Що я можу зробити? Чим можу допомогти?” Він жив нашими болями, переживав усі проблеми українців: і матеріальні нестатки, і глумління над його українською мовою, якою він володів бездоганно, і чиновницьке свавілля.

І про т. з. “голодоморне фантазерство”: дослідження Мейса переважно ґрунтувалися на радянській пресі, офіційній радянській статистиці і спогадах очевидців. Був би Джеймс живий, він відповів би не тільки Цибенку, а й усім тим, хто так затято виступав проти самого визнання голодомору геноцидом. Джеймс був прекрасним полемістом і вступати з ним у полеміку було небезпечно. Наведу тільки два приклади: після опублікування Рапорту і трьохтомника Комісії Конгресу і президента США, було вкрай мало відгуків на цю роботу. Проросійськи налаштовані іноземні науковці її просто замовчали. Перед Мейсом зачинили двері практично всіх наукових закладів США, де працювали кафедри українистики. Спротив був неабачений. Одне — говорити про ГУЛАГ чи сталінські репресії в СРСР, а зовсім інше — визнати, що коли на очах цілого світу помирали мільйони, США офіційно визнали СРСР. І взагалі українське питання було надто дразливим навіть для таких правозахисників, як генерал Григоренко чи письменник Солженищін. Я читала відкритого листа Солженищина до ЦК КПРС, це дуже вірогідний лист, у якому жодного слова про міжнародні проблеми в Союзі, а тільки просить відмовитися від згубної комуністичної риторики та ідеології. І розквітє нова імперія. Зрештою, як постійно зауважував Джеймс, російська демократія завжди закінчується там, де починається українське питання.

Всі російські дослідники визнають т. з. українське питання, але серйозних дослідження про голод там не проводяться. На це питання накладено своєрідне табу. Російський учений Володимир Карташов на конференції у Вінченцо скаржився, що немає доступу до архівів, а дослідження просто не друкують.

А щодо “інших регіонів СРСР”, то прийде час, і на повний голос скажуть своє слово, наприклад, казачи, які у 1932—1933 роках втратили третину свого населення. Але там була своя специфіка, викликана божівільною економічною політикою більшовиків.

Джеймса звинувачували, прямо за Цибенком, у “лицедійстві”, у провокуванні міждержавних і міжнародних конфліктів, у глумі над пам’яттю і гордістю українців, коли він підтримував ідею створення Інституту з вивчення геноциду в Україні. Я зачитую уривки з відповіді Джеймса Мейса, тому що вони

безпосередньо стосуються т. Цибенка: “Добре знаю, які економічні труднощі переживає сьогодні молоді держава Україна. Але хочеться нагадати, що процес відродження і становлення будь-якої держави світу починався з повернення до своїх культурних духовних традицій, до своєї історії, до своєї пам’яті. І я переконаний, що науковий заклад, який би вивчав трагічні сторінки в історії України, рано чи пізно буде організовано і активно діятиме тут, в Україні. Бо одна справа, коли правда про таку страшну трагедію, як голодомор, залишається на рівні побутової свідомості (тоді справді існує реальна небезпека постійного психологічного подразника, який паралізуватиме творчий потенціал суспільства) і зовсім інша, коли робота істориків, демографів, політиків постійно інтегруватиметься, проєктуватиметься у суспільну свідомість і відіграватиме роль превентивного запобіжного заходу проти повторення подібних трагедій”.

Я пригадую, як на парламентських слуханнях з питань голодомору виступав Джеймс. Він приїхав просто з лікарні. Обвішаний дренажними трубками, весь у бинтах. Його роботу високо оцінив тодішній голова Верховної Ради Володимир Литвин. Його широко вітав зал. І тільки комуністи вигукували: “Янкі, гов ту хом!”. Йому так постійно кричали у спину. Ось тільки після того вікомного засідання, де Мейс виступив із проєктом “Свчка у вікні”, увечері, на прийомі у канадійському посольстві один із керівників Компартії кинувся обнімати його і зізнаватися в ширій любові. “Ви ж знаєте, я мусив так кричати...” Джеймс тільки похитав головою...

Цибенко також мусив. Але він не міг не знати, що в його виступі є прямий наклеп і на тих, кого він назвав “помаранчевими”, і на доктора Мейса та його діяльність, що вдова Мейса може подати до суду за наклеп. Чи, може, депутатська недоторканність означає всюдозволеність?

І на закінчення про згаданого Цибенком Івана Кожедуба. Він як герой, що боровся з німецьким фашизмом, як незрівнянний повітряний ас, звісно ж, заслуговує на пошанування. Як і інші герої — чи то воїни Радянської армії, які віддали своє життя за свободу, чи воїни ОУН-УПА, для яких слово “Україна” було священним. За неї вони воювали, помирали, мучилися у катівнях НКВД. На пошанування заслуговує і доктор Мейс, який також віддав своє життя за Україну...

Джеймс був правий, коли писав: “Усе своє свідоме життя присвятив дослідженню цієї країни, намагаючись зрозуміти її. І не можу сказати, що мені подобається те, що я бачу. Чесно кажучи мені соромно. Ця країна може стати справним раєм на землі, тільки коли, перефразовуючи Маркса, мертва рука минулих поколінь перестане нависати як прокляття над чолом живих”.

Загалом маю сказати, що обрання саме теми голодомору для дослідження вимагає неабиякої мужності й дуже високого власного больового порогу. Попри всі політичні баталії біля неї, вона взагалі не може бути кон’юнктурною. Тема ця смертельно небезпечна, згадаймо долі Івана Ільєнка, Олексі Мусієнка, першого проходців Лідію Коваленко, Володимира Маняка. Обставини їхніх смертей. Вони ж усі ще були такими молодими, сповненими творчих сил... Ось і Джеймса ми не вберегли, і жодні нагороди, жодні вшанування не віднімуть цього страшного факту.

І гнітить мене ще одна думка: враження таке, що “народні обранці” з іншої планети, іншого світу? За що ж ви так не любите українського народу, його мови, країни?

Коли я щось роблю не так, моя мати-селянка завжди попереджає: “Люди дивляться”.

На вас же люди дивляться, “народні обранці”!

Й іноді слухають...

● **Наталія ДЗЮБЕНКО-МЕЙС**

УКРАЇНА І САНСКРИТ

Рубрику веде
сходознавець-індолог, завідувач відділу
порівняльних досліджень науково-дослідного
Інституту українознавства
Степан НАЛИВАЙКО

Санскрит (дослівно “оброблений, культурний”) — мова давньоіндійської культури, літератури й культового дійства, у деяких сферах культурного, наукового й релігійного життя вжиткова й досі. Вважається священною, її винахід індійська традиція приписує Сарасваті — богині знань, красномовства й мистецтв, дру-

жині бога-творця Брахми, який у тризубі уособлює праве вістрія. Між санскритом і слов’янськими мовами, отже, й українською, простежується виняткова лексична й граматична подібність.

Є чотири різновиди санскриту: **ведійський санскрит**, яким написані чотири **веди** (**чатурведа**) — найдавніші індійські пам’ятки, **епічний санскрит**, яким написані дві епічні поеми Давньої Індії — “Махабхарата” й “Рамаєна”, **класичний санскрит** — мова решти художньої, наукової й релігійної літератури, **буддійський санскрит** — мова різноманітної літератури, пов’язаної з буддизмом, найпоширенішою нині в світі релігії. Найдавнішим є ведійський санскрит, інакше — **ведійська мова**.

Давня Україна мала дві власні маленькі Індії — **Сіндику** біля Керченської протоки (колись Боспор Кімерійський) і **Сіндську Скіфію** в пониззі Дніпра. Античні автори згадують про них упродовж тисячоліття, починаючи з V ст. до н. е., хоч вони існували задовго до перших писемних згадок. Тож на теренах України звучав і санскрит, неоціненний для розуміння й пояснення багатьох українських реалій, давніх і сучасних. У пам’ятках на санскриті, надто у **ведах** і **епосах**, безліч дотичностей з Україною, українцями й українськими реаліями. Чимало українських імен, прізвищ і назв, які важко надаються до витлумачення на слов’янському ґрунті, переконливо пояснюються з санскриту. На це й звертатимемо особливу увагу в рубриці.

НЕБЕСНИЙ РАЙ-СВАРГА І МОЛОЧНИЙ ШЛЯХ

1. Сварга та її володар

Сварга в індійській міфології — небо, рай, найвищий із трьох світів, обитель світла, де живуть боги й куди переселяються душі праведників і героїчно полеглих воїнів, насолоджуються райським життям, а потім знову народжуються на землі. Санскр. *svarga* складають *svar+ga*, де *svar* “світло, сонячне небо”, а *ga* “дорога”. Тобто *svarga* — “шлях до неба, небесний шлях”. Санскр. *svargin* означає “божество” (досл. “належний до сварги”), де суфікс *-in* тотожний українському *-ин* у прізвищах (*Грицишин*, *Петришин*, *Яцишин*...) і назвах (*Батурин*, *Малин*, *Чигирин*...).

Сварга — володіння Індри, бога-воїна, тотожного слов’янському Перунові, Індра має імена *Сварадж* “Владика неба-свари” (зі *Сварарадж*, де два однакові склади *ra-ra* стяглися в один), *Сваргабартар* “Захисник сварги”, де *bhartar* “захисник”, споріднене з чес. *bratr* і укр. *брат*, *Сварганаті* “Владика сварги”. Останнє як *Спарганіт* особливо ясно відбите на наших теренах, його мали царі скіфів, масагетів, агатирсів, про яких іще в V ст. до н. е. пише “батько історії” Геродот, який перший дав детальний опис Давньої України. З його оповіді видно, що скіфи мали царську династію, простежувану упродовж п’яти поколінь, що складає 130—150 років. Найдавнішого предстваника цієї династії й звали *Спарганіт*. Його правнуком був знаменитий скіфський мудрець *Анахарсис*, високо шанований греками, а праправнуком — *Ідантірс*, який мужньо протистояв перській навалі царя Дарія. Спарганіт жив у середині-наприкінці VII ст. до н. е.

Ім’я *Спарганіт* мав син масагетської цариці Томіріс, яка здолати переможного перського царя Кіра, таке саме ім’я мав і цар агатирсів. А масагетти й агатирси найближчі родичі скіфів, одна з легенд про походження скіфів у Геродота говорить про братів Агатирса, Скіфа й Гелона. Тож царське ім’я *Сварганаті-Спарганіт* “Владика сварги-неба”, тобто “Індра”, добре знали в Давньому Надчорномор’ї. Термін *сварга*, що відбиває найдавніші світотворчі й світоглядні уявлення, був винятково важливим в індійців, скіфів і предків сучасних українців — “Велесова книга” не раз згадує Індру та його сваргу.

У ведах Індра — бог-войовник, цар богів і ватажок небесного воїнства. Його знає й давньоіранська “Авеста”, а в пізнішій іранській традиції він виступає як *Андар*. З іменем *Індра-Андар* споріднене наше *Андрій*, а в запорожців побутувало ім’я і прізвище *Андра*. Слово *сварга* відбите і в пов’язаних з Індією назвах, атрибутах, термінах, реаліях. Небесна столиця Індри —

Сварганур “Сваргопіль”, небесні діва-апсари, українські русалки, які в раю-сварзі розважають богів, праведників і полеглих воїнів чарівними піснями й танцями, звуться *сваргастрі*, де *stri* — жінка. Українське *сестра* споріднене (інд. *svastri* — “своя жінка”, тобто зі свого роду). А *сварадеу* — “небесна наречена” споріднене з укр. *ведена* і рос. *водимая* “наречена”. Санскр. *navodha* “новоприведена” споріднене з укр. *невістка*, *невістка* й рос. *невеста*.

Є низка санскритських термінів зі *svarga*: *svargaloka* — небесний, райський світ, *svargiyu* — небесний, божественний, *svargya* — що веде до раю, блаженства, *svargaukas* — мешканець раю, *svargin* — померлий, досл. “небесний” (пор. укр. *небіжчик*), *svargagati* — відхід на небо, кончина. Санскритське *svarga* зберігає своє значення в новоіндійській мові гінді:

svarga-dhenu (*dhenu* “корова”, від *duh* “доїтися”), тобто *dhenu* дослівно *дійна*) — небесна, райська, чарівна корова, яка сповняє бажання;
svarga jana (*джана*) “іти до неба-сварги” — полишати земний світ;
svarga ke tare (*tara* “зірка”) “зірки на небі” — щось недосяжне;
svarga-rohan (санскр. *rohan* “підйом”, від *ruh* “рости, підійматися”) — вознесення на небо;
svarga-taru (санскр. *taru* “дерево”) “небесне, райське дерево” — чарівне дерево, сповнює бажання того, хто опиниться в його тіні.

Слова *свар* і *сварга* сходять до дієслівної основи *svar* “світити, сяяти”. Але є ще дві основи *svar*, уже з іншими значеннями, які теж відбиті в українській мові. Одне *svar* означає “картати, дорікати” й споріднене з укр. *сварити*, *сварка*. Друге *svar* означає “бриніти, звучати” й відбите в укр. *свиріль*, *свирілка* та *цвіркун* (народні назви *свіргун*, *свірка*). Санскр. *svara-lasika* означає “свиріль, сопілка”, де *lasika* “прагнучий” споріднене з укр. *ласий*, *ласитися*, *ласувати*, *ласун*. Ім’я *Свара* має богиня Сарасваті, яка зображається з віною — найдавнішим індійським струнним музичним інструментом, родичем української бандури. Ім’я *Свара* “Звук, Мелодія” має Вішну, восьме земне втілення якого — Кришна. Божество *Вишень* і *Кришень* знає “Велесова книга”, (такі прізвища досі побутують в українців). *Вишнопіль* на Черкащині тотожний індійському *Вишну*пуру “Місто Вішну”. Неодмінний атрибут юного пастушка Криші — сопілка, на чарівні звуки якої збігаються пастушки й молодіці і водять довкола нього хороводи, під його сопілку корови йшли на пашу і з паші поверталися. А індіям та українцям однаково любий образ малого пастушка з сопілкою.

ГІПОТЕЗА

“Україна” — назва території, на якій уже 30 тисячоліть відбувається динамічний розвиток соціуму. Оскільки український народ невіддільний від своєї рідної землі й розвивається разом з нею, то Україна — це також ім’я українського геосоціального організму, багатотисячолітньої й багатомільйонної колективної істоти. Люди, які належать до цього геосоціального організму, називаються українцями. Українцями були всі племена й етноси, які народилися на українській землі: арії, самари-кімери, скототи, сармати, анти, руси, козаки.

Якщо хочемо зрозуміти істинну сутність явища, то погляньмо, із чого воно почалося і яке його первинне ім’я. Первинні, істинні значення слів вивчає наука етимологія (від давньогрецького *етимон* — *істина*). **Яка етимологія імені “Україна”, тобто яке його істинне значення?** Це слово в давнину вимовлялося як “Оукраїна”. А іноді як вимовляли, так і писали, наприклад, “о нем же Оукраїна много постана” (“Іпатівський літопис”). Воно складається з двох слів.

Слово “країна” — “великий край”, тобто велика виокремлена територія, відмежована від решти земної поверхні, відмінна від неї за якоюсь суттєвою ознакою.

Слово “У” (“оу”) вказує на те, в чому полягає ця суттєва ознака. В арійських (індоевропейських) мовах слово “оу” означає яйце, захищений зародок, початок:

давньогрецькою (гелленською) *цип* (*ци-пн*, де *пн* — характерне завершення гелленських слів, “*ци*” читається як довге “о-о”) — яйце, сім’я (насінина); латинською *овит* (*ov-um*) — яйце, початок; *ab ovo* — спочатку; німецькою *Ei* — яйце; *Einstieg* — початок, вхід; староанглійською *ei*, *ey* — яйце; *egis* — захист, щит (захисна оболонка); сучасною англійською *egg* — яйце, *begin* — початок; французькою *oeuf* — яйце, яйцеклітина; румунською *ou* — яйце.

Тут варто пояснити, що давньогрецьку букву “У” (упсилон), яка в класичному грецькому алфавіті стоїть між буквами “Т” і “Ф”, має числове значення 400 й відповідає українській “У”, в новогрецькій мові почали читати як букву “І” (іпсилон). У результаті, наприклад, первинне “упер” почало звучати як “гіпер”, “Скуфія-Скупія” (державне об’єднання, союз, сукупність, скупщина, зібрання) почали читати як Скіфія, а Сурія (сонячна) — як Сирія.

Отже, конструкції **У, Оу, Ов, Оі, Ой, Ей, Яй** означають яйце, сім’я, зерно, захищений шкаралупою (шитом) зародок, початок. Відповідно **“У-країна” — це країна початку, країна-яйце — джерело і захист всякого достатку (Яйце-райце)**. Тому тут досяє небаченого розвитку культ яйця, адже славнозвісна українська писанка — це унікальний мистецький феномен, що чітко відрізняє українців від інших народів світу, це “візитна картка” України й українців.

Завуваємо, що більшість давніх українських народних пісень починається зі слова-вигуку “Ой” (наприклад, “Ой ти, вишень”), яке позначає **початок** пісні. Це давній арійський звичай, бо ж ведичні гімни починаються з “Оум”. Річ у тім, що арійські пісні призначалися для хорового співу, а починав їх заспівувач “заводий”, який за допомогою “Оу” або “Оі” задавав хорові тональність. До речі, в багатьох програмувальних мовах текст програми починається зі слова

ТАЄМНИЦЯ ІМЕНІ «УКРАЇНА»

ЧОМУ УКРАЇНЦІ РОЗМАЛЬОВУЮТЬ ПИСАНКИ І ЛЮБЛЯТЬ КАЗКУ ПРО ЯЙЦЕ-РАЙЦЕ

Символіка планетарного Центру. Українські писанки з Буковини із зображенням обороняючої сварги

begin, — **початок**. Давні арійські гімни та народні пісні — також своєрідні програми, що певним чином спрямовують наше мислення й поведінку, освячуючи наше ество й відновлюючи правильні уявлення про світ.

Ім’я “У-країна” (країна Оу) є самоназвою, — про це читаємо в знаменитій праці “Про походження й діяння ретів” (“Гетіка”) готського історика Йордана (6 ст.), написаній латинською мовою: “*Коли там наплодилося багато людю, а правив лише п’ятий після Беріа король Філімер, син Гадаріа, то він постановив, щоб війсьکو готів разом із сім’ями рушило звідти. У пошуку зручніших країв і придатних місць [для поселення], він прийшов у землі Скифії (pervenit ad Scythiae terras), що на мові їхній Ойум називались (quae lingua eorum Oium vocabantur)*” (фрагмент 27). Тобто землі Скифії на місцевій мові називались Ой (Оі), оскільки “-um” — це типове латинське закінчення, подібно до того, як трохи нижче Йордан подає назви рік Данастр і Данапр (сучасні Дністер і Дніпро) — “Danastrum” і “Danaprum”. Отже, готи прийшли в “країну Оі”, або “Оу-країну”, як називали свою батьківщину корінні мешканці Скифії-Скуфії, і як її донині називають українці.

Додаткове розуміння суті слова “У” (Оу) дає аналіз його числового коду. Річ у тім, що в стародавніх абетках букв “У” відповідає число 4 (санскрит) або 400 (слов’янська, гелленська, грузинська), тобто стократно повторена четвірка. З цієї причини написання букви У подібне до написання цифри Ч (чотири) і букви Ч, з якої й починається слово “чотири” (на санскриті — “чатур”). Тобто У-країна — це **країна з ознакою 4**. Залишилося з’ясувати, що означає ця ознака.

За прадавньою традицією число 4 (тетрада) символізує завершеність, універсальність, повноту, зокрема повноту знань, життєву мудрість. Із цієї причини, до речі, корінь “ук” означає знання, мудрість (*наука*, *укій* — вчений, *неук* — невчений, профан). Водночас число 4 вважається числом землі, країни, окресленої території (навіть звучання подібне — “тетра” і “терра” — земля, територія). Як повідомляє Рене Генон у своїй книзі “Символи священної науки” (розділ “Цифра чотири”), в Середні віки цифра 4 нерідко зображалася на зброї, будинках, гербах і клеймах ремісничих цехів як позначення майстерності, а утворений трьома відрізками трикутник був образом “вузької брами”, яка веде до життя.

Головними символами числа 4, що відображають його статичний і

динамічний аспекти, є квадрат і хрест.

КВАДРАТ — образ виокремленої, особливої землі, сакрального простору, впорядкованого й захищеного з усіх боків. Саме такою святою землею, “Носим ковчезом”, “варою” (захистом) — споконвіку вважалася земля України. Саме тому Геродот (5 ст. до н. е.) у четвертій книзі своєї “Історії”, відомої як “Скифський логос”, описав Скуфію-Україну як країну-квадрат. Він повідомляє: “*101. Отже, Скифія має чотирикутну форму і дві її сторони, спрямовані до*

моря, одна, яка від узбережжя заходить углиб материка, та інша, яка тягнеться вздовж моря, за розміром однакові”. Дослідники відзначають, що описаний Геродотом географічний квадрат не має нічого спільного з тодішніми кордонами Скуфії. Врешті-решт, він мав дані тільки про берегову лінію, натомість уявлення про “континентальну Скуфію” базувалися на суперечливих, часто фантастичних і помилкових оповідках про звичай місцевих племен. Одна з причин такої необізнаності — надзвичайно уважне ставлення тодішніх українців до інформаційної безпеки, через що для навколишнього світу Скуфія була цілковитою таємницею. Тому є тільки одна причина, чому Геродот намагався описати тодішню Україну як географічний квадрат. Просто в давнину вона була відома як **КРАЇНА-КВАДРАТ** у символічно-духовному сенсі, **однаке в часи Геродота це усвідомлення вже було втрачено, тому історик сприйняв старовинні вказівки на “квадрат” буквально — як територіальний квадрат**. Подібна ситуація склалася з традиційним уявленням про Україну як духовний полюс, яке пізніше було підмінене профанічним уявленням про географічний полюс, про що поговоримо пізніше.

Символом духовного полюса є хрест. ХРЕСТ — дві перехрещені осі, які символізують поєднання небесного і земного, а також захищений вищими силами Центр світу, початок відліку для чотирьох напрямків простору. Врешті, число 4 — це і є хрест, написаний без відривання олівця від паперу.

Таким чином, ми з’ясували, що ім’я “**Україна**”, “**Оу-країна**” означає **виокремлену, особливу землю, яка виконує функцію “зародка” чогось нового; водночас це захищений звідусіль сакральний простір, планетарний центр, духовний полюс, пункт відліку для всього навколишнього світу**.

У чому ж практично виявлялася ця функція країни-зародка, планетарного яйця-райця? Передусім у тому, що минулі 30 тисячоліть вона виступала в ролі захищеного з усіх боків расотворчого казана, в якому було здійснено два расові переходи, що привели до народження спочатку раси європейських кроманьйонців у 25 тисячолітті до н. е., а згодом — арійської раси у другій половині 6 тисячоліття до н. е. Проте це — тема окремої розмови.

Далі буде.

● **Ігор КАГАНЕЦЬ**, Інститут метафізичних досліджень Перехід-IV

ПОГЛЯД

— Лауреат всеукраїнських і міжнародних мистецьких фестивалів, член Асоціації естрадних діячів України, кандидат філологічних наук, випускниця стаціонарної докторантури Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, стипендіат зарубіжних наукових організацій, поетеса, автор і виконавиця пісень... Може, вже отримала звання заслуженої артистки?

— Ще ні! (Сміється. — О. Є.) Тут часу немає завжди на оформлення документів для вступу до Спілки.

— Національної композиторської, письменницької чи журналістської?

— Можна в усі, адже стільки зроблено, що не соромно подавати список опублікованого. Раніше вважала: потрібно спочатку багато працювати, а потім уже кудись вступати. Це я про НСПУ та НСЖУ, а ось, наприклад, щодо НСКУ, то туди повинні входити професійні композитори, які пишуть не тільки пісні, а й інструментальні композиції, якісь "класичні форми"...

— Ти не вважаєш спілки "радянським пережитком", адже в Європі чогось подібного немає?

— У часи Радянського Союзу митців "гуртували" до спілок, аби під керівництвом компартії ними було добре управляти. Але зараз ситуація кардинально змінилася, і творчі люди мусять триматися гурту, який зможе захистити їх чи їхню творчість... Окрім того, кожен виживає сам, не розраховуючи на підтримку держави.

— Інколи в творчих товариствах немало заздрості. Про деякі історії серед художників, письменників ходять легенди, зокрема про плагіат, "підніжки", "обливання брудом" тощо.

— Ці речі існують не тільки в мистецькому середовищі, подібного чимало й серед науковців, у інших різноманітних професійних сферах, бо тут ідеться не про спеціальність, а про моральні якості людей. Просто митці завжди в центрі уваги: артисти театру, естрадні зірки, художники здебільшого ведуть богемний, публічний спосіб життя, про це багато пишуть ЗМІ. Та в житті пересічного громадянина інколи бувають такі історії, тільки перо тримай для оповідань і поем — сюжети на поверхні!

— А як ти реагуєш на плітки, навіть брутальну брехню, яку люди розповсюджують із великої заздрості?

— Плітки й брехня народжуються не на устах, а в серцях, де сидять "великі жаби" й душать чужими успіхами сильніше, ніж астматичний напад у хворої людини. Зрештою, ці люди також певною мірою хворі, але аморально. Вони впускають у власну душу "чорну заздрість", не підозрюючи, що вона руйнує їхню серцевину, порушує їхню аuru, адже це зло. Як правило, такі люди ліниві, самі нічого робити не вміють або не хочуть, зате смислом їхнього життя стає бажання отруювати чиясь, видавати у світ брехню, розпускати плітки... Від подібних речей вони отримують певне задоволення! Трапляється, до цієї когорти долучаються й титуловані відомі громадяни, розумні, навіть інтелектуали, але їхні людські якості інколи дуже жалюгідні.

У 17–20 років я дуже болісно реагувала на щось подібне, плакала, питала себе, "чому?", "за що?", а потім із роками вже виробився імунітет. Тепер просто не звертаю уваги на те. "Собаки гавкають, а

ГАЛЯ ІЛЬЄВА: «МОЇ МРІЇ ПОВИННІ ЗДІЙСНИТИСЬ!»

Щоразу, маючи нагоду поговорити з Галею ІЛЬЄВОЮ, дивуюся її оптимізму й працездатності. Наукові здобутки переплітаються з журналістськими, а поезії, пісні та їхнє виконання впливають у душу "мистецький лікувальний нектар". У ній поєднуються діловий стиль і романтика сприйняття дійсності, наполегливість і відданість улюбленій справі, прищеплені дорослим, а інколи наївна дитяча безпосередність. Наша відверта розмова з Галею торкнулася проблем модерного мистецтва і почування себе в ньому, хоч як банально це звучить, представників її покоління.

караван іде", — співає Тарас Петриненко. Не звертаю уваги не тільки на закусісні, кулуарні розмови, а й на людей, які їх ведуть. Я типовий Козеріг, який може дуже багато простити.

— Ти не "простий горішок", а на перший погляд така комунікабельна, привітна!

— Це інстинкт самозбереження та жіноча інтуїція. А про навколишніх суджу за їхніми вчинками, а не за словами. Боляче тільки, коли хтось із дорогих тобі людей слухає якусь відверту нісенітницю про тебе і мовчить, опустивши очі...

— Отже, тепер до творчості Галі Ільєвої, адже крім окремих недоброзичливців є фан-клуби, багато прихильників твоїх пісень і шанувальників поетичної стихії. Чим потішиш їх?

— Новим компакт-диск "Дорога", куди увійшли власні пісні й пісні інших відомих авторів, рукописом віршів, підготовлених до друку — "Для вас, діточки", а також задумом творчого вечора... Є й інші серйозні плани, що потроху втілюються у життя, але про це — згодом.

— Що відбувається нині з сучасною українською музикою?

— Вона існує у своєму різнобарв'ї, але тільки незначна її часточка відома широкому слухачеві, бо зараз усе поставлено на грошовий конвеєр, тому без продюсера й великих коштів (від 100 до 500 тисяч доларів) сьогодні нічого не можна зробити, аби вийти на велику сцену. Я маю на увазі роз-

крутку, куди входять вартість кліпів, теле- й радіоефіри, щоб через півроку тебе знала вся країна.

— Але меломани, які цікавляться новинками, знають про нових виконавців. Навіть якщо їх не показують по телебаченню, вони якось чином здобувають їхні записи.

— Таке є, але це тільки незначний відсоток молоді, яка приділяє велику увагу своїм музичним захопленням, вишукуючи щось "свіженьке". Як правило, молоді люди поки що не мають, зокрема у Києві, свого житла, вони змушені працювати на кількох роботах, аби оплачувати найману квартиру, і, приходячи втомленими додому, спроможні лише ввімкнути музичний телевізійний канал. Правда, є мої ровесники, які непогано заробляють на телебаченні, в рекламних чи туристичних агентствах, фірмах, шоу-бізнесі. Та все одно їх небагато.

— Що тобі найбільше не подобається в сучасних "музичних проєктах"?

Із народним депутатом України Анатолієм Матвієнком (Національна радіокомпанія, м. Київ)

— Насамперед те, що часто беруть для розкрутки безголових "шептунок" — молодих дівчат із красивим обличчям і фігурою. І школярі, дивлячись на них, хочуть бути схожими на таких "зірок", думаючи, що це гарантовано оптимальний шлях для здобуття популярності. А ще найбільше вражає, що діти, які зараз за шкільною партою, виростають цинічними й прагматичними, звертаючи найголовнішу увагу на гроші як на найвищу цінність у сучасному світі. Порівняно з ними, у нашого покоління було романтичне дитинство і юність, де всі розмови не зводилися до грошей чи нових комп'ютерних ігор. Зараз діти — акселерати, вони годинами "гуляють" в Інтернеті й поінформовані краще за дорослих.

— Порівняно з сучасною російською естрадою наша відстає?

— За розмахом вкладених коштів — безперечно, а щодо якості музики, розмаїття стилів і жанрів — перебуває на значно вищому рівні. Принаймні щодо піснених текстів, у нас майже немає примітивних на кшталт "ти мене любила, потом разлюбила" навіть серед початківців (я не маю на увазі самодіяльне музикування в "три акорди", а справді талановиті твори виконавців). Можу це стверджувати, бо за останні роки неодноразово була в журі на різних дитячих і дорослих конкурсів і фестивалях. Тому наші відомі поодинокі гурти, які прориваються в музичний простір зокрема Росії, мають там велику популярність ("Океан Ельзи", "ВВ", "ТНМК" тощо). Саме цей чинник стає перпоною "пробивання" українських виконавців на ринок СНД, адже там жорстка конкуренція.

Мені ще треба серйозно пробиватись як співачці та журналістці на всеукраїнський телеекран, адже багато років було втрачено на викладацьку діяльність і наукову роботу, яка мене на той час захопила. Мої ровесники, які переїхали до Києва значно раніше й займалися тільки своєю сценічною розкруткою за допомогою продюсерів, уже досягли вагомих музичних результатів. Окрім того, наприкінці 90-х років минулого сторіччя кліпи знімали за значно нижчою ціною, ротаційні тарифи на телебаченні не були такі високі.

— Ти випустила за цей час наукову монографію "Тамниці кохання", три поетичні збірки, опублікувала багато журналістських статей, наукових розвідок. Та й твоя журналістська кар'єра вагома: вела двогодинні прямі ефіри на Національному радіо, нині на каналі "Культура" досить популярна твоя авторська програма "Собор душі людської", а ще встигла попрацювати прес-секретарем пана Анатолія Матвієнка, коли він був заступником голови Секретаріату Президента України!

— Усе це так, але вже хотілося б зняти гарний кліп на одну з моїх пісень, більше виявити себе як співачку й композиторку.

● Спілкувався
Олександр ЄВТУШЕНКО

Фото
Степана НАЗАРЕНКА
і Тамари БОРТНЯК

НОВИНИ

Анімаційні казки лірника Сашка

Улюбленець малечі знаний Лірник і казкар Сашко Власюк збирається стати ще й відомим діячем анімації. Нині він працює над сценарієм до повнотривалої картини під чернетковою назвою "Різдвяне Чортеня", яка має стати першою новітньою українською мальованою казкою. Стрічка поєднуватиме образи, закарбовані у нашій стародавній усній творчості й відтворені у казках лірника Сашка, а з іншого боку — це буде цілком сучасний продукт на кшталт американського "Шрека". В основу сценарію казкар поклав свою оповідку "Про Старого Козака, Різдвяного Чорта, Чотири Роги і Козацький Рід", але в мультфільмі знайдеться місце героям чи не усіх казок Власюка, навіть тих, які тільки готуються виринути на світ. "Сценарій дуже смішний, — ділиться враженнями Лірник Сашко. — Оце напишу сторінку, прочитаю — і сам сміюся, ще напишу — і знову сміюся. Потім прочитаю все раніше написане своїм оком — і знов сміхом заливаюся".

Виробник мальованої стрічки товариство "Артхаус Трафік". Цій роботі передував щасливий випадок. "Випадково купила диск із його казками, — розповідає про початок співпраці Катя Клім, координатор кінопроєктів "Артхаус Трафіка". — Переслухала сама, а потім уся наша команда. Сподобалося надзвичайно: і самі казки, і їхня подача, герої рідні. Так і зародився задум мультфільму. Невдовзі через координати, зазначені на диску, вийшли на Сашка".

Мальований ряд супроводжуватиме ряд співочий. Наразі рано загадувати, хто до нього увійде, бо сценарій буде готовий місяців за два-три. Сашко Власюк волів би там бачити тих співців, які традиційно оздоблюють гудецьким супроводом його казки, зокрема Едуарда Драча, Лесю Добрий-Вечір із "Біа", "Гуртоправців", гурт "ХО!", а також тих, хто має докластися до нових казок: "Пікардійську Терцію", гурт "Вертеп" із Січеслава (тимчасово Дніпропетровськ), Андрія Середу з "Кому вниз", Павла Нечитайла та "Пропалу Грамоту", "Божичів" і ще добру когорту інших. У той самий час "Артхаус Трафік" збирається залучити взагалі популярних виконавців, пісні яких звучатимуть у кадри.

У травні 2007 року кінотворці збираються представити коротеньку, "пілотну" замальовку на кілька хвилин, а з червня розпочнеться повноцінне виробництво стрічки. Оскільки робота дуже копітка, сподіватися на появу всієї мальованої казки слід на Різдво 2008 року.

«ДАХАБРАХА»: ВИХОР ЕТНІЧНИХ СТИХІЙ

Етногурт «Дахабраха» — найоригінальніший колектив у культурному просторі столиці. Гурт народився, живе й розвивається у театральній стихії Центру сучасних мистецтв «ДАХ». Його хрещений батько Владислав Троїцький — актор, режисер і директор театру «ДАХ», а також автор великого мистецького проекту «Україна містична». Проект багатоскладовий, реалізує себе через музику і спів, театр і кіно, здійснює через синтез художніх жанрів і видів мистецтв, сучасних культурознавчих технологій і смислів давніх народних легенд і казок. Троїцький сприймає театр як містерію, яка змушує пережити екзистенційний досвід.

«Дахабраха» — поєднання двох слів із староукраїнської мови: «давати» і «брати». Йдеться про обмін енергіями. Музиканти дають радість, емоції, ритм, а отримують зворотню реакцію слухачів-глядачів. Вони творять на перехресті стихій — прадавньої української автентики, куди влітаються мотиви орієнтальні, європейські, християнські й мусульманські, модерні й старовинні. Владислав Троїцький вважає, що сакральна ідея полягає не в досконалій реставрації традиційних форм побутування і мислення народу, а насамперед — у створенні нового міфу про самих себе. І цей міф створюють четверо дівчат: Ніна Гаренецька, Ірина Коваленко, Олександра Гарбузова, Олена Цибульська і один хлопець — Марко Галаневич. Він — «генератор» музичного синтезу, і сформував таке своєрідне обличчя гурту. Сьогодні Марко ГАЛАНЕВИЧ — гість нашої редакції.

— Нещодавно з'явився дебютний альбом «Дахабрахи» «На добраніч». Окрім того, що диск чудово оформлений, він має іншу особливість: увесь матеріал було записано не в студії, а наживо — на виставах і концертах.

— Композиція «На добраніч» — перша пісня у виставі «Річард III. Пролог». Увесь альбом записано наживо, інакше ми не змогли. Багато звукорежисерів намагалися записувати нас у студіях, але з того нічого не вийшло... У нас дуже багато інс-

трументів, які звучать по-різному. На стадії міксування не вдалося відтворити звукову палітру. Культурний варіант звучання виявився єдино можливим. До речі: наш наступний диск ми записуємо з угорським музикантом вірменського походження Девідом Енгібаряном, який грає етнічний джаз. Це буде спільний концерт, який запишемо так само наживо. Також є домовленість про спільну роботу з відомим українським саксофоністом зі Львова

Юрієм Яремчуком. Ще мріємо пограти з Енвером Ізмайловим.

— Мені довелося побачити відеOVERSІO вистави «Макбет» — вражас! Чи є в доробку «Дахабрахи» якісь мистецькі відео?

— Є відео на пісню з альбому «Татарин-братко». Хтось його називає авангардним, хтось — сакральним. Однак наші телеканали відмовляються його транслювати — неформат. Нещодавно нас відвідував британський журналіст із газети

«Дейлі Телеграф». Він стверджував, що британському телебаченню наші відео будуть цікаві. Він усе повіз у Лондон. Я знаю багато прикладів, коли наші артисти отримували визнання вдома після того, як ставали відомими за кордоном. Ну немає пророка у власній вітчизні! І що з цим зробити? Скоріше за все «Дахабраху» чекає така сама доля.

— Розкажи про ваші поїздки, про виступи за межами України. Згадай про найбільші враження, що все це дає гурту з точки зору нових ідей?

— Ці поїздки дуже потрібні. Нам як молодому колективу треба більше дивитися, слухати й бачити інших. Чогось учитися, від чогось відмовлятися. Двічі ми були в Москві на фестивалі «Етнолайф», нас там добре сприймали. Часто запрошують до Угорщини. Там маємо друзів і прихильників. Під Будапештом у місті Джамб'єк є великий культурний центр, який розміщений в ангарах колишньої радянської військової бази. Ми там робили спільну виставу з угорським театром із Закарпаття. Це був «Король Лір» Шекспіра. Я тоді подумав: а чому б і нам не переробити покинутих військових складів на культурні центри? Це ж не вимагає особливих капіталовкладень... Часто буваємо в Польщі. Запам'яталися чудові міста: Вроцлав, Гданськ, Торунь. Брали участь у театральних фестивалях, які ще влаштовували майстер-класи для гостей.

— Які цікаві події чекають на «Дахабраху»?

— Це, безперечно, поїздка до Лондона. Нас запросили виступити в одному з найвідоміших там «Барбакан-Центрі». Десять вечорів поспіль ми будемо давати виставу «Пролог до Макбету». А почалося усе з того, що рік тому ми надіслали туди свій DVD-диск із відеOVERSІO вистави. Переговори були тривалі, вони до нас придивлялися. І ось нарешті все «утрилося». Але для нас це буде серйозне випробування, адже вистава досить складна, потребує великого напруження душевних і фізичних сил. Сподіваємося, що зможемо гідно представити нашу країну, людей, нашу культуру.

● Спілкувався
Олександр ЄВТУШЕНКО

ПОРТРЕТ

Щасливий, коли в сімнадцять літ знаєш, чого хочеш у житті, прагнеш цього і твердо йдеш до мети. Про це наша розмова з Віктором МЕЛЬНИКОМ.

— Ваш красивий високий голос захопив усіх, хто чув його по телевізору. Скажіть, Вікторе, хто Вас підтримує, надихає змалку?

— Мама. Я в батьків один. Народився в мальовничому Прикарпатському селі Великий Кучурів, що на Буковині. Отож у нашій хаті я співав, мабуть, від самого народження. Любив ходити до церкви, де з мамою співав у церковному хорі. Мене віддали до музичної школи вчитися гри на фортепіано. Але через рік я покинув школу, ліньки було вчитися. Мама хотіла, аби я став священиком, планували віддати мене згодом на навчання в духовну семінарію.

— І що ж тепер — усе змінилося?

— Я почав займатися вокалом і виразно відчув своє майбутнє: хочу бути співаком. У мене до вокалу розгорілася така любов, що я не уявляю, чим міг би займатися, крім оперного співу. Хочеться співати завжди і всюди. Та знаю, що не можна — це небезпечно для голосових зв'язок. Доводиться себе стримувати.

— Як батьки це витримували?

— Спочатку їм дуже подобалося, особливо мамі. Вона бібліотекар за фахом, але художниця за

ЮНАК, ЩО ЗАВЖДИ СПІВАЄ

покликанням, закінчила також художнє училище. Тепер мама з благословення священнослужителя малює ікони і співає в сільському церковному хорі. Її звали Світлана. А мене названо на честь батька — Віктором. Батьки тішилися моїм співом досить довго. Але постійні церковні пісні вдома всім стали надокучати. А я не вмів себе стримувати. Ось і віддали мене до Чернівецької вокальної студії, де навчався два роки.

— Ви навчаєтесь у музичній академії?

— У Національній музичній академії України я вчуся тільки на підготовчому курсі сольного співу вокального відділення.

— Ви навчаєтесь у народного артиста України Володимира Гришка? Це правда, що Володимир Гришко, почувши, як Ви співаєте в телевізійній програмі «Шанс», прибіг туди з дачі у спортивному костюмі?

— Можливо, так воно і було (сміється).

— А Ви приїхали до Києва спеціально, аби взяти участь у передачі «Караоке на майдані»?

— Так. Я бажав потрапити і бути відібраним до телепрограми «Шанс». Так і сталося, хвалити Бога.

— Що ж Ви співали на «Шансі»?

— Я виконував арію принца Калафа з опери «Турандот» Джакомо Пуччіні. Цю арію я вивчав у Чернівецькій вокальній студії «Адажіо».

— Яке найбільше Ваше бажання як оперного співака?

Віктор Мельник

— Отелло — моя мрія... Але це майже нереально. По-перше, виконавець має бути драматичним тенором, а я — тенор ліричний. Та можливо, мені пощастить. Але це буде років у 50—55. Або й ще пізніше.

— Чому так пізно?

— Отелло — дуже драматичний образ. Траплялося, що виконавці після 20 спектаклів зривали голос. Назавжди. В Українському оперному театрі не ставлять цієї постановки. Немає потенціалу. Надто все складно... Хоча колись із вітчизняних співаків арію Отелло викону-

вав, здається, Третяк.

— У Вашій майбутній професії буде чимало заздрощів і не тільки...

— Уже на першому підготовчому курсі я це відчув. І заздрощі, і закулісні ігри, і «підніжки». Особливо душі не відкриєш ні перед ким. Кажуть, коли оперного співака після концерту приходять вітати колеги, то він погано заспівав... Це прикро. Але в мене є вірний друг — бас, дніпропетровець Ігор. Ми з ним разом навчаємося, проводимо вільний час. З Ігорем я можу щиро поділитися всім.

— А з викладачами?

— Викладачі в мене хороші. Правда, різні. Викладач вокалу Володимир Гришко — світове ім'я, бути поруч із ним, вбирати його науку кожен мав би за честь. Коли маю успіхи, він мене хвалить, але так само добре сварить за недоліки. А вже мій постійний викладач Зоя Петрівна Христич — спокійна, лагідна, виважено ставиться до всього, що я роблю.

— Як почуваетесь у столиці, не тягне до рідного села?

— Я вчуся, здобуваю знання, практичні навички. Щоправда, на київській квартирі, де я живу, всюди сусіди — особливо не поспіваєш. Бо тільки почну — стукають у стелю. Звичайно, сумую за Великим Кучуровом, за горами, за мамою-татом, за домашнім теплом.

● Спілкувалася
Марія ВЛАД

НОВИНИ

«ШЕДЕВРИ» ВІД «КРАЇНИ МРІЙ»

Видавництво «Країна Мрій» започаткувало видання дисків під спільною назвою «Шедеври української музики». Наразі підготовлено п'ять збірок, дбайливо дібраних та упорядкованих Олегом Скрипкою. Він керувався намаганням представити кращих рідних виконавців різних часів і жанрів. Отож до серії увійшли такі альбоми: «Український оперний спів», «Українське ретро», «Український романс», «Українські вокально-інструментальні ансамблі», «Сучасна українська лірична пісня».

Прикметно, що до останньої збірки входять пісні виключно наших сучасних молодих або мало відомих гуртів/виконавців, зокрема «Очеретяного kota», «Мандаринового раю», «Самих своїх», «Еутерпи»; «Тих, що падають вгору», «Холодного сонця», «Фарбованого лиса», «Файно». Виняток становить лише завершальна пісня від «ВВ». Решта збірок побудовані на записах із архівів Національної радіокомпанії України й домашніх колекцій. У вільний продаж «Шедеври української музики» надійдуть у січні.

НОВА РОСАВА

Росава, окрім роботи над своїм альбомом «Орнамент», долучилася до роботи над ще одним мистецьким втіленням. Цей проект має робочу назву «Тітос-Тотус». А походить таке диво-слово від прізвища одного з працівників відомого столичного видавництва «КОМП Мюзік» Леоніда Тітова, який створює вишукану музику. Наразі «Тітос-Тотус» має чернетки трьох пісень: англійської «The Man He Killed» і «The Prayer» та українськомовну «Я відірвусь». Останні дві й заспівала Росава. Творець «Тітос-Тотуса» каже, що Росаву (Олену Янчук) він вибрав саме тому, що кращої кандидатури для свого задуму годі й шукати. «У неї є своя надзвичайно потужна харизма у співі», — відгукується про співачку Леонід Тітов. Окрім Росави, до роботи над «Тітос-Тотусом» запрошується й гурт «Схід-Сайд».

— У мистецькому світі існує чудовий триумвірат: Георгій Киянченко—Надія Компанієць—Дмитро Киянченко, батько—мати—син: усі знані українські художники. Отже, Ваша доля була визначена?

— Так, початок і продовження мого життя — в гущі мистецтва. Ми жили тісно: в одній кімнаті — тато, мама, я, дід, бабуся. Я, повоєнне дитя, хворію на ліжечку в куточку, а кімнату перегорджує картина, над якою працює мама. Тоді майстерні у батьків ще не було: тато працював у художньому комбінаті, куди приходили всілякі почесні гості, Хрущов, наприклад; мама малювала вдома, бо треба було наглядати за мною і вести домашнє господарство. Отже, пензель мами торкається полотна, воно трохи випинається зі звороту, що мить ловить киця і стрибає. Все моє дитинство наповнене такими деталями. Потім була Київська художня школа імені Тараса Шевченка, далі — художній інститут (тепер академія), згодом — творча майстерня Академії мистецтв СРСР під керівництвом професора Сергія Григор'єва. І, врешті-решт, самостійна праця, але найпершими і найголовнішими вчителями-порадниками і друзями завжди були мої батьки. Я зараз маю ідею зробити спільну виставку. На жаль, їх уже немає: мама померла в 2003 році, батько — в 1989-му, та й робіт залишилося, на жаль, небагато, — розійшлися по світу. До цієї виставки я хочу написати кілька картин, присвячених нашому незабгненному часові. Я навіть підступився до триптиха “Перехід”, адже ми справді нині переживаємо великий важливий момент переходу одного в інше: часу, суспільної формациї...

Ідея виставки та її назва — “Очима двох поколінь”, напевно, коріниться ще в 1987 році. Батько вже почувався зле, у нього була важка хвороба, але він ще міг виходити на вулицю і якось із мамою прийшов у майстерню подивитися, що ж я роблю. А я працював над “Торжеством комуністичних ідей”.

— Цікаво дізнатися, про що йдеться і як Ви на це спокусилися?

— Уявімо кінець 70-х років, коли застій був у махровому розквіті. Художники тоді працювали й отримували гроші в художньому комбінаті, де розподіляли замовлення. Якось голова художньої ради сказав мені: “Є одна тема, якщо хочеш, спробуй, правда, двоє художників не подужали, відмовились”. Я питаю: “А хто замовник?” — “Та КДБ”. — “Ну що ж, роботи зараз немає, я спробую”.

Прочитавши вперше назву майбутньої картини “Торжество комуністичних ідей”, я замислився: “Господи, як же це втілити? Власне, все, що оточує нас, і є торжество ленінських ідей”. Я вирішив поговорити із замовником, хай розтлумачить задум. По телефону домовився про зустріч, прийшов. Далі було схоже на кінофільм “Сімнадцять миттєвостей весни” (тільки замість гестапо — КДБ). У старому суворому будинку на Володимирській вулиці страж-постовий запитав: “До кого?” Називаю. “Чекайте!” Виходить привітний дядечко, каже російською: “Рад, рад, заходите ко мне”. Кабінет: стіл, стілець, сейф. Сідаю, кажу: “Я — художник. Розкажіть, що б Ви хотіли бачити на картині?” Чолов'яга чує, хає потилицю: “Ви знаєте, уже нескільки художників було, вони зробили свої пропозиції. І, вроді, цікаво, що мені каже, вони не совсем правильно понимают нашу идею”. Знімає з сейфа ескіз, я дивлюсь: діти різних республік Радянського Союзу стоять на схилах Дніпра, перед ними котяться ріка, видніється лівий берег: Русанівка, Березняки, новобудови... сонце, весна... Чудовий ескіз. Але мовчу,

ДМИТРО КИЯНЧЕНКО: «МИ ПЕРЕЖИВАЕМО ЧАС ВЕЛИКОГО ПЕРЕХОДУ»

Мистецтво художника складається з рідного повітря, із крові предків, із людських стосунків, із природи, з віри... Це особливо відчуваєш у серці Києва — Печерській лаврі. Саме тут розташована майстерня художника Дмитра КИЯНЧЕНКА. Хіба не унікальний збіг обставин, коли майстерня митця міститься в триповерховому будинку колишньої іконописної школи і з її вікон видно золоті куполи храмів, Дніпро, далечінь столиці, що переходить у зелений неоглядний простір.

Поширена думка про те, що “на дітях геніїв природа відпочиває”, не знаходить свого підтвердження в біографії сина відомих українських художників Георгія Киянченка і Надії Компанієць — Дмитра. Його першими вчителями були батьки, у нього з дитинства “була щаслива можливість бачити народження чудових творів батьків”, які охоче ділилися з ним секретами своєї майстерності. Мистецтво Дмитра Киянченка — не симбіоз живопису батька й матері, а самостійний, індивідуальний творчий матеріал, забарвлений яскравою самобутністю автора. Він, у супереч магнетизму сімейної традиції, створив власний світ художніх образів. Майстер тематичної картини, портрета, пейзажу, натюрморту, Дмитро Киянченко — яскравий представник київської школи реалістичного живопису.

Сюжети його картин прості й невибагливі: вони як саме життя в повсякденних радощах і хвилюваннях, навіть назви це підкреслюють: “Чисте небо”, “На кухні”, “Відпочинок на сінокоші”, “Наташа з котом Кузею”.

Митець усе життя займається усвідомленням краси, може, тому так тяжіє до жанрових тематичних полотен, у яких обов'язково присутня конкретна людина (“Старий кочегар”, “Кавказець”, “Подруги”), а не узагальнення професії, настрою чи соціального статусу. У цьому сенсі Киянченко має рідкісну якість: його роботи — це типізація-характер. Навіть пейзажі й натюрморти в нього з характером, насамперед національним, вони відбивають скороминущі стани душі художника, це ніби “автопортретні” символи його переживань (“Осінь у Лаврі”, “Київський фунікулер”, “Старі речі”).

Справжнє мистецтво завжди відображало історію, навколишній світ художника, навіть якщо він і не був вільний. Полотно Киянченка, які прикрашають музеї України, численні приватні колекції країн СНД, Європи і Америки, — свідки застиглого в них часу й достовірна, промовиста інформація новим поколінням.

бо не треба поспішати з запитаннями, дивлюся на кадебіста. Він пропонує: “Давайте я вам покажу наш музей”. Ідемо якимись переходами, мені весь час здається, що ось-ось за поворотом побачу людину в шинелі; дух Дзержинського витає... Спускаємося. У підвалі — музей: тужурки, револьвери, фотографії, портрети... Бачу: чимало відомих наших художників попрацювали. Чоловік підводить мене до великої фотографії, пояснює: “Ви видите шестие партизан по Крещатику в 1957 году во время празднования Великой октябрьской революции. Вот это мы и понимаем как торжество ленинских идей”. Вдивляюся: та це ж готова картина! І несміливо прошу: “Якщо можна, то зробить мені невеликий відбиточок”. А на фото — легендарні герої партизанського руху: Федоров, Ковпак, Строкач, Наумов... Думаю: “Що тут ще треба? Тільки прапорів додати, дівчинку-школярку, яка квіти підносить, та захоплених людей, що вітають. І все”.

У майстерні швидко зробив ескіз, віддав на розгляд. Минає тиждень, другий... Мовчанка. Ой, думаю, щось не те зробив, якийсь ляп допустив, може, треба уже й речі готувати... Врешті-решт не витримав і сам зателефонував. Замовник каже: “Ескіз хороший, но у нас есть определенные замечания, поэтому хотим снова с вами встретиться”. Знову кабінет, мій куратор запрошує головного начальника. Мене вразило, що той чоловік чудово розмовляв вишуканою українською мовою,

цитував Лесю Українку, Івана Франка, і закликав творити “розумне, добре, вічне”. Коли він перейшов конкретно до ескізу, то я отримав мішком по голові: “Все добре, але діючі особи ідуть не в той бік”. Я гарячково міркую: “Як це не в той бік? Не до комунізму? А куди?” Виявилось, що в п'ятдесяті роки всі демонстрації ходили від площі Сталіна (потім вона отримала назву Ленінського комсомолу, згодом — Європейську) до Бессарабки, а потім почали ходити навпаки. Я зробив другий варіант, свідком якого був сам. Партизани крокували площею Жовтневої революції (тепер — Майдан Незалежності) на тлі красивих силуетів головпоштамту, будинку зі шпилем на розі вулиць Карла Маркса і Хрещатика...

— Отже, довелося розвертати партизан в інший бік?

— Авжеж. Другий варіант замовника влаштував, правда, потім були ще деякі проблеми з художньою радою: кобит трохи не такий, небо слід змінити... Тут Новий рік наближається, треба дружині щось подарувати, а грошей нема... Телефоную тихцем у КДБ, кажу: “Картина готова, якщо можете, приїжджайте на оглядини”. — “Добре”. Одразу ж телефоную в художню раду: “Мою роботу дивитимуться товариші з КДБ”. Це я сказав спеціально, бо коли прийшов у комбінат, картина вже стояла в красивій рамі. Приїхали товариші з КДБ, подивилися, їм дуже сподобалося. Зрозуміло, що в художньої ради вже жодних претензій не було.

— Отже, Новий рік Ви зустріли не з порожніми кишенями?

— І з шампанським, і закускою! Але це все я веду до того, що коли малював “Торжество ленінських ідей”, до мене (перша моя майстерня була на горішці будинку на вулиці Героїв революції, тепер Трьохсвятительській) навідалися батьки. Подивилися, покритикували, потім я провів їх до підземного переходу на другий бік Хрещатика. Коли вони спускались, я їх сфотографував. Згодом віддрукував знімки, дивлюся: цікава тема — мої старенькі батьки спускаються в підземний перехід, а зверху вирує молоде життя. Перехід. Проста жанрова тема з філософським підтекстом. Я зробив ескіз, навіть замовив велике полотно у комбінаті, але почалися зміни у нашому житті — й усе заглухло. Тепер хочу повернутися, зробити триптих: центральна частина — “Перехід”, а по боках зображення Хрещатика 1989 року: напередодні зламу й хаосу і теперішній, дико-демократичний.

— Тобто перехід із минулого в майбутнє...

— Мої батьки спускаються, а на поверхні — мої друзі, приятелі, я з дружиною і ще маленьким сином. Ми йдемо далі, а батьки тихо ідуть від нас... Ця тема дуже мені запала в душу, я хочу зробити таку виставку, де буде декілька моїх картин, і роботи моєї мами — художниці Компанієць Надії Дмитрівни, і мого батька — Киянченка Георгія Васильовича. Гадаю, що людям буде цікаво це побачити.

— У чому полягає жанровий нерв Вашої творчості?

— Як і мої батьки, я полюблюю портрет і натюрморт. Але найбільше тяжію до тематичної картини. Може, тому, що весь час у мені “ворушиться” щось белетристичне, щось від письменництва, недаремно я звик себе висловлювати не тільки фарбами й олівцем, а й пишу шоденники.

— Що таке тематична картина?

— Цей жанр відображає події людського життя, наприклад, народження дитини, весілля, працю, переборення... Я свого часу писав картини, пов'язані з життям трударів. Серед іншого відобразив будівництво київського метро. В 70-ті роки тільки-но прокладалася лінія від Хрещатика до площі Дзержинського, тепер Либідської. Я спускався під землю до метробудівців, потоваришував із ними, навіть пробував одбийним молотком вибирати породу. Я хотів бути в гущі творення, а не просто стояти осторонь: дивитися, замальовувати... Спробував і відчув: важка робота. Потім у душовій із метробудівцями я змивав із себе пил і бруд, і було приємно відчувати себе робочою людиною. Я не хотів робити узагальнюючий образ метробудівців, малював конкретних хлопців. Вони приходили до мене в майстерню після зміни, засинали на стільцях, поки я їх малював. Щоб хлопців трошки розворушити-простимулювати, пригощав винцем. Звісно, у нас відбувалося цікаве спілкування, яке додавало барв композиції. І в мене вийшла вдала картина “Київськ метробудівці. Комсомельско-молодіжна бригада Горенка”.

— Я звернув увагу, що Ви, розповідаючи про себе, обов'язково розповідаєте про батьків як про щось невідривне...

— Для мене, безумовно, дуже великою втратою стала смерть батька. І, відверто скажу, ще більшу втрату я пережив, коли 2003 року пішла мама. Їй було дев'яносто років, вона до останніх днів працювала. І це абсолютно зрозуміло, так само робила Тетяна Яблонська — писала чудові пастелі до останньої миті.

Якщо цей момент життєвого стрижня, життєвого змісту відняти у художника, то життя втрачає смисл. І коли людина від хвороби позбавляється якихось інших можливостей, то уміння і можливість живописати важливіші, ніж ліки. Репін лівою рукою працював, коли права у нього почала засихати. Є чимало інших випадків: деякі художники малювали ногами, зубами... Доки ти працюєш — ти живеш. І не живеш, коли лежиш, п'єш ліки і слухаєш лікаря. Я про це кажу тому, що, на жаль, доля теж немилостиво до мене поставилась, “підкинула” серйозну проблему зі здоров'ям, я не можу, як раніше, шодня йти в майстерню працювати зранку до вечора. Працюю тепер здебільшого вдома, бо мені важко ходити. Знову-таки, бачите, перехід з одного стану в інший — вельми непроста річ, пов'язана з втратами. Коли ми втрачаємо, завжди відчуваємо певний смуток, інколи цей смуток буває такий сильний, що впоратися з ним дуже важко самому, ти чекаєш допомоги. І найкраща допомога — робота. І серце рветься у майстерню, бо її ніщо не замінить. Особливо таку, яку мені подарували батьки. Ця майстерня у Печерській лаврі, з чудовим краєвидом на Дніпро — від Троєщини до Харківського масиву, з неї ген-ген видно і Бровари, й Трипілля... Все перед тобою. Це не просто чудове місце, воно святе, тому що це Печерська лавра, тому що там працювали мої батьки, і я працюю все своє життя.

Спілкувався
Володимир КОСКІН
Фото автора